

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İÇ TÜZÜK

**(Tercüme İnsan Hakları Daire Başkanlığı Tarafından
Yapılmıştır)**

1 Şubat 2012

Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü

Strazburg

Yazı İşleri Müdürlüğü'nün Notu

Mahkeme İç Tüzüğü'nün bu yeni baskısı Mahkeme genel kurulu tarafından 16 Ocak 2012 tarihinde yapılan değişiklikleri içermektedir.

Bu yeni baskı 1 Şubat 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Ek metinler ve güncellemeler Mahkeme'nin internet sitesinden kamuya duyurulacaktır.

(www.echr.coe.int)

İçindekiler

Madde 1 – Tanımlar

Başlık I – Mahkeme Teşkilatı ve İşleyişi

Bölüm I – Yargıçlar

Madde 2 – Görev Süresinin Hesaplanması

Madde 3 – Yemin Etme veya Ant İçme

Madde 4 – Görevle Bağdaşmayan Faaliyetler

Madde 5 – Kıdem

Madde 6 – İstifa

Madde 7 – Göreve Son Verme

Bölüm II – Mahkeme Başkanlığı ve Başkanlık Kurulu'nun Rolü

Madde 8 – Mahkeme Başkanı ve Başkan Yardımcıları ile Bölüm Başkanları ve Bölüm Başkan Yardımcıları'nın Seçilmesi

Madde 9 – Mahkeme Başkanı'nın Görevleri

Madde 9A – Başkanlık Kurulu'nun Rolü

Madde 10 – Mahkeme Başkan Yardımcıları'nın Görevleri

Madde 11 – Mahkeme Başkanı'nın veya Başkan Yardımcıları'nın Yerine Geçme

Madde 12 – Bölüm ve Daire Başkanlıkları

Madde 13 – Başkanlık Yapamama

Madde 14 – Cinsiyetlerin Dengeli Temsili

Bölüm III– Yazı İşleri Müdürlüğü

Madde 15 – Yazı İşleri Müdürü'nün Seçilmesi

Madde 16 – Yazı İşleri Müdür Yardımcıları'nın Seçilmesi

Madde 17 – Yazı İşleri Müdürü'nün Görevleri

Madde 18 – Yazı İşleri Müdürlüğü'nün Teşkilatı

Madde 18A – Yargıç Olmayan Raportör

Bölüm IV – Mahkeme'nin Çalışması

Madde 19 – Mahkeme'nin Çalışma Yeri

Madde 20 – Mahkeme Genel Kurulu'nun Toplantıları

Madde 21 – Mahkeme'nin Diğer Toplantıları

Madde 22 – Müzakereler

Madde 23 – Oylama

Madde 23A – Zımni Anlaşmayla Verilen Karar

Bölüm V – Mahkeme'nin Oluşumu

Madde 24 – Büyük Daire'nin Oluşumu

Madde 25 – Bölümlerin Kuruluşu

Madde 26 – Dairelerin Oluşumu

Madde 27 – Komiteler

Madde 27A – Tek Yargıçlı Oluşum

Madde 28 – Katılamama, Çekilme veya Muaf Tutulma

Madde 29 – Ad Hoc Yargıçlar

Madde 30 – Ortak Menfaat

Başlık II – Usul

Bölüm I – Genel Kurallar

Madde 31 – İçtüzük Hükümlerinden Ayrılma

Madde 32 – Uygulama Yönergeleri

Madde 33 – Belgelerin Aleni Niteliği

Madde 34 – Kullanılacak Diller

Madde 35 – Sözleşmeci Tarafların Temsil Edilmesi

Madde 36 – Başvuranların Temsil Edilmesi

Madde 37 – Bildirim, Tebliğ Ve Celpler

Madde 38 – Yazılı Görüşler

Madde 38a – Usul Sorunlarının İncelenmesi

Madde 39 – Geçici Tedbirler

Madde 40 – Bir Başvurunun Acil Bildirimi

Madde 41 – Ele Alınacak Davaların Sırası

Madde 42 (Eski Md. 43) – Başvuruların Birleştireilmesi ve Eş Zamanlı Olarak İncelenmesi

Madde 43 (Eski Md. 44) – Davanın Kayıttan Düşürülmesi ve Yeniden Kayda Alınması

Madde 44 – Üçüncü Tarafın Müdahalesi

Madde 44a – Mahkeme İle İşbirliği Yapma Yükümlülüğü

Madde 44b – Mahkeme'nin Bir Emrine Uymama

Madde 44c – Etkin Bir Şekilde Katılmama

Madde 44d – Taraflardan Birinin Uygunsuz Bildirimi

Madde 44e – Başvuruyu İzlememe

Bölüm II – Yargılamaların Başlatılması

Madde 45 – İmzalar

Madde 46 – Devletlerarası Başvuruların İçeriği

Madde 47 – Bireysel Başvurunun İçeriği

Bölüm III – Raportör Yargıçlar

Madde 48 – Devletlerarası Başvurular

Madde 49 – Bireysel Başvurular

Madde 50 – Büyük Daire Davaları

Bölüm IV – Kabul Edilebilirlikle İlgili Yargılamalar

Devletlerarası Başvurular

Madde 51 – Başvuruların Havalesi ve Sonrasında İzlenecek Usul

Bireysel Başvurular

Madde 52 – Başvuruların Bölümlere Havalesi

Madde 52A – Tek Yargıç Önündeki Usul

Madde 53 – Komite Önündeki Usul

Madde 54 – Daire Önündeki Usul

Madde 54a – Kabul edilebilirlik ve Esasın Birlikte İncelenmesi

Devletlerarası ve Bireysel Başvurular

Madde 55 – Kabul edilemezlik İtirazları

Madde 56 – Daire Kararı

Madde 57 – Kararların Dili

Bölüm V - Başvurunun Kabul Edilmesinden Sonraki Yargılama

Madde 58 – Devletlerarası Başvurular

Madde 59 – Bireysel Başvurular

Madde 60 – Adil Tazminat Talepleri

Madde 61 – Pilot-Karar Usulü

Madde 62 – Dostane Çözüm

Bölüm VI – Duruşmalar

Madde 63 – Duruşmaların Aleniliği

Madde 64 – Duruşmaların Yürütülmesi

Madde 65– Duruşmaya Gelmemesi

Madde 66-69

Madde 70 – Duruşma Tutanakları

Bölüm VII – Büyük Daire Önündeki Yargılama

Madde 71 – Usul Hükümlerinin Uygulanabilirliği

Madde 72 – Bir Dairenin Yargılama Yetkisini Büyük Daireye Bırakması

Madde 73 – Tarafın Davanın Büyük Daireye Gönderilmesi Talebi

Bölüm VIII – Son Kararlar

Madde 74 – Son Kararın İçeriği

Madde 75 – Adil Tazminata İlişkin Karar

Madde 76 – Son Kararın Dili

Madde 77 – Son Kararın İmzalanması, Açıklanması ve Tebliği

Madde 78 – Son Kararların ve Diğer Belgelerin Yayınlanması

Madde 79 – Son Kararın Yorumlanması Talebi

Madde 80 – Son Kararın Düzeltilmesi Talebi

Madde 81 – (Karar ve Son Kararlardaki Hataların Düzeltilmesi)

Bölüm IX – İstisnâî Mütalaalar

Madde 82

Madde 83

Madde 84

Madde 85

Madde 86

Madde 87

Madde 88

Madde 89

Madde 90

Bölüm X – Sözleşmenin 46 §§ 3,4 ve 5 Maddeleri Doğrultusundaki Yargılamalar

Alt Bölüm I – Sözleşme'nin 46 § 3 Maddesi Uyarınca Yapılacak Yargılama

Madde 91

Madde 92

Madde 93

Alt Bölüm II – Sözleşme'nin 46 §§ 4 Ve 5. Maddeleri Doğrultusundaki Yargılamalar

Madde 94

Madde 95

Madde 96

Madde 97

Madde 98

Madde 99

Bölüm XI– Adli Yardım

Madde 100 (Eski 91. Madde)

Madde 101 (Eski 92. Madde)

Madde 102 (Eski 93. Madde)

Madde 103 (Eski 94. Madde)

Madde 104 (Eski 95. Madde)

Madde 105 (Eski 96. Madde)

Başlık III – Geçici Maddeler

Madde 106 (Eski 99. Madde) – Mahkeme ve Komisyon Arasındaki İlişkiler

Madde 107 (Eski 100. Madde) – Daire ve Büyük Daire Yargılamaları

Madde 108 (Eski 101. Madde) – Adli Yardım Verilmesi

Madde 109 (Eski 102. Madde) – Son Kararın Düzeltilmesi Talebi

Başlık IV – Son Hükümler

Madde 110 (Eski 103. Madde) – Bir Hükümün Değiştirilmesi veya Uygulanmaması

Madde 111 (Eski 104. Madde) Maddelerin Yürürlüğe Girmesi

İçtüzük Eki (Soruşturmalara İlişkin)

Ek Madde A1 – Soruşturma Tedbirleri

Ek Madde A2 – Soruşturma Tedbirleri Konusunda Tarafların Yükümlölükleri

Ek Madde A3 – Heyet Karşısına Çıkmama

Ek Madde A4 – Heyet Önünde Yargılamanın Yürütölmesi

Ek Madde A5 – Tanık, Bilirkişi ve Diğer Kişilerin Heyet Önüne Çağrılmaları

Ek Madde A6 – Heyetin Dinleyeceği Tanıkların veya Bilirkişilerin Yeminleri

Ek Madde A7 – Heyetin Tanık, Bilirkişi veya Diğer Kişileri Dinlemesi

Ek Madde A8 –Heyet Önündeki Yargılama Tutanakları

Uygulama Yönergeleri

Geçici Tedbir Talepleri

Yargılamaların Başlatılması

Yazılı Görüşler

Adil Tazminat Talepleri

Güvenli Elektronik Dosyalama

İsim Gizliliği Talepleri

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme ve Protokolleri dikkate alarak,

Mevcut İçtüzüğü oluşturmuştur:

Madde 1¹ – Tanımlar

Bu tüzüğün uygulanması esnasında, madde içeriklerinden aksi anlaşılmadıkça :

- (a) “Sözleşme” terimi, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme ve Protokolleri;
- (b) “Mahkeme Genel Kurulu” ifadesi, genel kurul halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ni;
- (c) “Büyük Daire” ifadesi, Sözleşme'nin 26 § 1. maddesi uyarınca oluşturulan on yedi yargıçtan oluşan Büyük Daireyi;
- (d) “Bölüm” terimi, Sözleşme'nin 25(b) maddesi uyarınca belirli bir dönem için Mahkeme genel kurulu tarafından oluşturulan bir Daireyi ve “Bölüm Başkanı” ifadesi de Sözleşme'nin 25(c) maddesi uyarınca Mahkeme genel kurulu tarafından Bölüm Başkanı olarak seçilen yargıcı;
- (e) “Daire” terimi, Sözleşme'nin 26 § 1. maddesi uyarınca oluşturulan yedi yargıçtan oluşan bir Daireyi ve “Daire Başkanı” ifadesi de bu tür bir “Daire”ye başkanlık eden yargıcı;
- (f) “Komite” terimi, Sözleşme'nin 26 § 1 maddesi uyarınca kurulan üç yargıçtan oluşan bir Komiteyi ve “Komite Başkanı” ifadesi de “Komite”ye başkanlık eden yargıcı;
- (g) “Tek yargıçlı oluşum” ifadesi, Sözleşme'nin 26 § 1 maddesi uyarınca görev yapan tek bir yargıcı;
- (h) “Mahkeme” terimi, Mahkeme genel kurulunu, Büyük Daireyi, bir Bölümü, bir Komiteyi veya Sözleşme'nin 43 § 2 maddesinde öngörülen tek yargıçtan veya beş yargıçtan oluşan kurulu;
- (i) “ad hoc yargıç” ifadesi, Sözleşme'nin 26 § 4 ve İçtüzüğün 29. maddeleri gereğince Büyük Daire veya bir Daire üyesi olarak görevlendirilmiş herhangi bir kimseyi;
- (j) “yargıç” veya “yargıçlar” terimi, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi tarafından seçilmiş yargıçları veya ad hoc yargıçları;
- (k) “Raportör Yargıç” ifadesi, İçtüzüğün 48 ve 49. maddelerindeki görevleri yerine getirmek üzere görevlendirilmiş bir yargıcı;
- (l) “yargıç olmayan raportör” terimi, Sözleşme'nin 24 § 2 maddesi uyarınca tek yargıçlı oluşumlara yardımcı olmak üzere görevlendirilen Yazı İşleri Müdürlüğü'nün bir üyesini;

¹ 7 Temmuz 2003 ve 13 Kasım 2006 tarihlerinden Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle

- (m) “*delege*” terimi, Daire tarafından bir heyette görevlendirilmiş bir yargıcı ve “*heyet başkanı*” ifadesi, Daire tarafından heyete başkanlık yapmak üzere görevlendirilmiş delegeyi;
- (n) “*heyet*” terimi, delegelerden, Yazı İşleri mensuplarından ve Daire tarafından heyete yardımcı olmak üzere görevlendirilmiş diğer kişilerden oluşan bir organı;
- (o) “*Yazı İşleri Müdürü*” terimi, yerine göre Mahkeme Yazı İşleri Müdürünü veya Bölüm Yazı İşleri Müdürünü;
- (p) “*taraf*” veya “ *taraflar*” terimleri:
- başvurunu veya davalı Sözleşmeci Tarafları;
 - Sözleşme'nin 34. maddesi uyarınca şikayette bulunan başvurunu (kişi, sivil toplum örgütü veya kişi grubu);
- (q) “*üçüncü taraf*” ifadesi, Sözleşme'nin 36 §§1, 2 ve 3 maddesinde öngörülen ve bir duruşmaya katılma veya yazılı mütalaa verme hakkını kullanan veya bunları yapmaya davet edilen bir Sözleşmeci Devleti, ilgili kişiyi ya da Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri'ni;
- (r) “*duruşma*” ve “*duruşmalar*” terimleri, bir başvurunun kabul edilebilirliği ve/veya esası bakımından ya da gözden geçirme veya istişari mütalaa talebiyle veya bir taraf ya da Bakanlar Komitesi tarafından yorumlanması talebiyle veya Sözleşme'nin 46 § 4 maddesine istinaden Mahkeme'ye sevk edilebilen bir yükümlülüğün yerine getirilip getirilmediği konusyla bağlantılı olarak yapılan sözlü yargılamaları;
- (s) “*Bakanlar Komitesi*” ifadesi, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'ni;
- (t) “*eski Mahkeme*” ve “*Komisyon*” terimleri, Sözleşme'nin eski 19. maddesi uyarınca kurulmuş olan, sırasıyla Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ni ve Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nu

ifade eder.

Başlık I – Mahkeme Teşkilatı ve İşleyişi

Bölüm I – Yargıçlar

Madde 2² – Görev süresinin hesaplanması

1. Yargıç seçimleri sırasında, seçilecek hakimin görev alacağı üyeliğin boş olduğu durumlarda, istisnai durumlarda Mahkeme Başkanı aksine karar vermedikçe, görev süresi, seçim tarihinden itibaren üç aydan daha geç olmamak üzere göreve başlama tarihinden itibaren hesaplanır.

2. Görev süresi sona eren veya sona ermek üzere olan veya istifa etmek istediğini açıklayan bir yargıcın yerine yeni bir yargıç seçildiğinde, Mahkeme Başkanı aksine karar vermedikçe, koltuğun boşalmasından itibaren üç ayı geçmeyecek şekilde, görev süresi göreve başlama tarihinden itibaren başlar.

3. Sözleşme'nin 23 § 3. maddesi uyarınca, seçilmiş bir yargıç, İçtüzüğü'nün 3. maddesine göre halefinin yemin etmesine veya ant içmesine kadar görevini sürdürür.

Madde 3 – Yemin etme veya ant içme

1. Seçilen her yargıç göreve başlamadan önce, kendisinin de katıldığı Mahkeme genel kurulunun ilk oturumunda, gerekirse Mahkeme Başkanının önünde, aşağıdaki yemini eder veya ant içer:

“Bir yargıç olarak görevlerimi şerefli, bağımsız ve tarafsız bir biçimde yerine getireceğime ve bütün müzakerelerin gizliliğini koruyacağıma yemin ederim – veya– ant içerim”.

2. Bu işlem tutanağa geçirilir.

Madde 4³ – Görevle bağdaşmayan faaliyetler

1. Sözleşme'nin 21 § 3 maddesi uyarınca yargıçlar, görevleri süresince herhangi bir siyasi veya idari faaliyette veya bağımsızlıkları ya da tarafsızlıklarıyla veya tam gün çalışma esasının gerekleriyle bağdaşmayan mesleki bir faaliyette bulunamazlar. Her yargıç, bütün ek faaliyetlerini Mahkeme Başkanına bildirir. Mahkeme Başkanı ve ilgili yargıç arasında uyuşmazlık çıkması halinde, ortaya çıkan herhangi bir sorun hakkında Mahkeme genel kurulu karar verir.

2. Eski bir yargıç, kendisinin görevi bırakmasından önce yapılmış bir başvuruya ilişkin olarak Mahkeme önündeki dava işlemlerinde, herhangi bir sıfatla bir tarafı ya da üçüncü bir tarafı temsil edemez. Daha sonra yapılmış başvurulara ilişkin olarak, eski bir yargıç görevi bırakmasından itibaren iki yıl geçmedikçe Mahkeme önündeki yargılamalarda herhangi bir sıfatla bir tarafı ya da üçüncü bir tarafı temsil edemeyebilir.

² 13 Kasım 2006 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

³ 29 Mart 2010 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

Madde 5⁴ – Kıdem

1. Seçilmiş yargıçlar, Mahkeme Başkanı ve Başkan Yardımcıları ile Bölüm Başkanlarından sonra, 2 §§1 ve 2. fıkraları uyarınca göreve başlama tarihlerine göre kıdem alırlar.
2. Mahkeme Başkan Yardımcılığı görevine aynı gün seçilenler, yargıç olarak görev yaptıkları sürenin uzunluğuna göre kıdem alırlar. Yargıç olarak görev yaptıkları süre aynı ise, yaşlarına göre kıdem alırlar. Aynı kural, Bölüm Başkanları için de uygulanır.
3. Aynı süre görev yapan yargıçlar, yaşlarına göre kıdem alırlar.
4. Ad hoc yargıçlar, seçilmiş yargıçlardan sonra yaşlarına göre kıdem alırlar.

Madde 6 – İstifa

Yargıcın istifası, bu istifayı Avrupa Konseyi Genel Sekreterliği'ne iletcek olan Mahkeme Başkanına sunulur. İçtüzüğü'nün 24 § 4 ile 26 § 3 maddelerine tabi olarak istifa, görevin boşalması sonucunu doğurur.

Madde 7 – Göreve son verme

Genel kurul halinde toplanan halihazırda görevine devam etmekte olan seçilmiş diğer yargıçlar tarafından gerekli koşulları taşımadığına üçte iki çoğunlukla karar verilmedikçe, hiç bir yargıcın görevine son verilemez. Bu yargıç önce Mahkeme genel kurulu tarafından dinlenir. Göreve son verme usulünün herhangi bir yargıç tarafından başlatılabilir.

⁴ 14 Mayıs 2007 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

Bölüm II⁵ – Mahkeme Başkanlığı ve Başkanlık Teşkilatının Görevleri

Madde 8⁶ – Mahkeme Başkanı ve Başkan Yardımcıları ile Bölüm Başkanları ve Bölüm Başkan Yardımcılarının seçilmesi

1. Mahkeme genel kurulu, Mahkeme Başkanını, iki Başkan Yardımcısını ve Bölüm Başkanlarını, bu süre yargıç olarak görev aldıkları sürelerini aşmamak koşuluyla, üç yıllık bir periyot için seçer.
2. Her Bölüm, aynı şekilde, Bölüm Başkanının görevini yerine getiremeyecek durumda olması halinde yerine geçecek olan bir Başkan Yardımcısını üç yıllık bir periyot için seçer.
3. Yukarıda belirtilen 1. ve 2. fıkralar uyarınca seçilen bir yargıç, yeniden seçilebilir ancak sadece bir defa aynı düzeyde göreve getirilebilir. Görev sayısındaki bu sınırlama, mevcut 8. madde değişikliğinin yürürlüğe girdiği tarihte⁷ yukarıda tanımlanan göreve getirilmiş bir yargıcın aynı düzeyde bir göreve yeniden seçilmesine engel oluşturmaz.
4. Başkanlar ve Başkan Yardımcıları, halefleri seçilinceye kadar görevlerini sürdürmeye devam ederler.
5. Bu maddede sözü edilen seçimler gizli oyla yapılır. Sadece hazır bulunan seçilmiş yargıçlar oy kullanabilir. Hiç bir yargıcın, hazır bulunan seçilmiş yargıçların mutlak çoğunluğunun oyunu sağlayamaması halinde, bir aday mutlak çoğunluğu sağlayana kadar ek oylama turu ya da turları gerçekleştirilir. Her turda en az oyu alan aday elenir. Eğer birden fazla en az oyu alan aday olursa, 5. madde uyarınca sadece kıdemi en düşük olan aday elenir. Son turda iki aday arasında beraberlik olması halinde 5. madde uyarınca kıdemli yargıca öncelik verilir.

Madde 9 – Mahkeme Başkanının görevleri

1. Mahkeme Başkanı, Mahkeme'nin çalışmasını ve idaresini sağlar. Başkan Mahkeme'yi temsil eder ve özellikle Mahkeme'nin Avrupa Konseyi makamlarıyla olan ilişkilerinden sorumludur.
2. Başkan, Mahkeme genel kurulu toplantılarına, Büyük Daire toplantılarına ve beş yargıçlı kurul toplantılarına başkanlık eder.
3. Başkan, nezdinde seçildiği Sözleşmecî Devletle ilgili davalar dışında, Dairelerin bakmakta olduğu davalara katılmaz.

Madde 9A⁸ – Başkanlık Kurulunun rolü

1. (a) Mahkeme'de, Mahkeme Başkanı, Mahkeme Başkan Yardımcıları ve Bölüm Başkanlarından oluşan bir Başkanlık Kurulu bulunur. Mahkeme Başkan Yardımcısı veya

⁵ 7 Temmuz 2003 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

⁶ 7 Kasım 2005 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

⁷ 1 Aralık 2005.

⁸ 7 Temmuz 2003 tarihinde Mahkeme tarafından eklenmiştir.

Bölüm Başkanının, Başkanlık Kurulun toplantısına katılmaması halinde, bunların yerine Bölüm Başkan Yardımcısı, onun da katılmaması halinde, İçtüzüğün 5'inci maddesinde belirtilen kıdem sırasına göre, Bölümün en kıdemli üyesi katılır.

(b) Başkanlık Kurulu, Mahkeme'nin herhangi bir üyesinin veya toplantıya katılmasını gerekli gördüğü herhangi bir kişinin toplantıya katılımını talep edebilir.

2. Başkanlık Kuruluna, Yazı İşleri Müdürü ve Müdür Yardımcıları yardımcı olur.

3. Başkanlık Kurulunun görevi, Mahkeme'nin iş ve idaresini sağlama hususundaki görevini yerine getirirken Başkana yardımcı olmaktır. Bu amaçla Başkan, kendi yetkisine giren idari veya yargı-dışı bir meseleyi Başkanlık Kuruluna bırakabilir.

4. Başkanlık Kurulu ayrıca, Mahkeme'nin Bölümleri arasında koordinasyonun sağlanmasını kolaylaştırır.

5. Başkan, bu İçtüzüğün 32. maddesi uyarınca uygulama yönergelerini çıkarmadan önce ve 17 § 4. madde uyarınca Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanan genel talimatları onaylamadan önce Başkanlık Kuruluna danışabilir.

6. Başkanlık Kurulu, Mahkeme Genel Kurulu'na her konuda rapor verebilir. Ayrıca Mahkeme Genel Kurulu'na öneriler sunabilir.

7. Başkanlık Kurulu toplantılarının tutanakları tutulur ve Mahkeme'nin her iki resmi dilindeki tutanaklar Yargıçlara dağıtılır. Başkanlık Kurulu sekreteri, Başkanın görüşü alınarak, Yazı İşleri Müdürü tarafından atanır.

Madde 10 – Mahkeme Başkan Yardımcılarının görevleri

Mahkeme Başkan Yardımcıları Mahkeme Başkanına yardım eder. Başkan Yardımcıları, Başkanın görevini yapamayacak durumda olması veya Başkanlık makamının boşalması halinde veya Başkanın isteği üzerine Başkanının yerine görev yaparlar. Başkan Yardımcıları aynı zamanda Bölüm Başkanlarının görevini de icra ederler .

Madde 11 – Mahkeme Başkanın veya Başkan Yardımcılarının yerine geçme

Mahkeme Başkanının ve Başkan Yardımcılarının aynı anda görevlerini yapamayacak durumda olmaları veya bu makamların aynı zamanda boşalması halinde, Mahkeme Başkanlığı görevini bir Bölüm Başkanı, Bölüm Başkanı yoksa 5. Maddede belirtilen kıdem sırası doğrultusunda başka bir seçilmiş yargıç üstlenir.

Madde 12⁹ – Bölüm ve Daire Başkanlıkları

Bölüm Başkanları, üyesi oldukları Bölümün ve Dairelerin oturumlarına başkanlık eder ve Bölümün işlerini yönetirler. Bölüm Başkanlarının görev yapamayacak durumda olmaları veya Bölüm Başkanlığının boşalması halinde veya Bölüm Başkanın isteği üzerine, Bölüm Başkan

⁹ 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

Yardımcıları Başkanın yerine geçer. Bunun mümkün olmaması halinde ise, Bölüm ve Dairelerin yargıçları 5. maddede öngörülen kıdeme göre Başkanların yerine alırlar.

Madde 13¹⁰ – Başkanlık yapamama

Mahkeme yargıçları, vatandaşı oldukları veya nezdinde seçildikleri Sözleşmeli Devletlerin taraf oldukları ya da 29 § 1 (a) ya da 30 § 1. maddelere göre yargıç olarak atandıkları davalarda başkanlık yapamazlar.

Madde 14 – Cinsiyetlerin dengeli temsili

İçtüzüğün bu bölümünde ve daha sonraki bölümlerinde düzenlenen atamaların yapılması ile ilgili olarak Mahkeme, cinsiyetlerin dengeli dağılımını sağlayacak bir politika izler.

¹⁰ 4 Temmuz 2005 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

Bölüm III – Yazı İşleri Müdürlüğü

Madde 15 – Yazı İşleri Müdürünün seçilmesi

1. Mahkeme Yazı İşleri Müdürü, Mahkeme genel kurulu tarafından seçilir. Adaylar, yüksek ahlaki niteliklere ve hukuk, idare ve dil bilgisine ve makamın gerektirdiği görevleri yürütebilecek gerekli tecrübeye sahip olmalıdır.

2. Yazı İşleri Müdürü beş yıllık süreyle seçilir ve yeniden seçilebilir. Genel kurul halinde toplanan yargıçların üçte iki çoğunluğu tarafından Yazı İşleri Müdürlüğünün gerektirdiği şartları artık taşımadığına karar verilmedikçe, Yazı İşleri Müdürü görevinden alınamaz. Mahkeme genel kurulu önce Yazı İşleri Müdürünü dinler. Her hangi bir yargıç, Yazı İşleri Müdürünün görevinden alınması usulünü başlatabilir.

3. Bu maddede sözü edilen seçim, sadece seçilmiş yargıçların katılmasıyla ve gizli oyla yapılır. Hiçbir adayın seçilmiş yargıçların mutlak çoğunluğunun oyunu alamaması halinde, en fazla oyu alan iki aday arasında yapılacak ikinci bir seçimde en fazla oyu alan aday seçilir. Oyların eşit olması halinde, öncelik ilk olarak, varsa, bayan adaya, ikinci olarak ise daha yaşlı adaya verilir.

4. Yazı İşleri Müdürü göreve başlamadan önce Mahkeme genel kurulunun, gerektiğinde, Mahkeme Başkanının huzurunda aşağıdaki gibi yemin eder veya ant içer :

“İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Yazı İşleri Müdürü olarak bana verilen görevi sadakatle, basiretle ve büyük bir özenle yapacağıma yemin ederim -veya ant içerim”-.

Bu beyan tutanağa geçirilir.

Madde 16 – Yazı İşleri Müdür Yardımcılarının seçilmesi

1. Mahkeme genel kurulu, önceki maddede öngörülen şartlarda ve tarzda ve aynı süre için iki tane Yazı İşleri Müdür Yardımcısı seçer. Yazı İşleri Müdürünün görevden alınma usulü, Müdür Yardımcıları için de uygulanır. Mahkeme her iki konuda da Yazı İşleri Müdürünün görüşünü alır.

2. Bir Yazı İşleri Müdür Yardımcısı göreve başlamadan önce, Mahkeme genel kurulu önünde, gerektiğinde Mahkeme Başkanının huzurunda, Yazı İşleri Müdürü için öngörülen aynı yemini eder veya ant içer. Bu beyan tutanağa geçirilir.

Madde 17 – Yazı İşleri Müdürünün görevleri

1. Yazı İşleri Müdürü, Mahkeme'nin görevlerini yerine getirmesine yardımcı olur ve Mahkeme Başkanının denetimde Yazı İşlerinin organizasyonundan ve faaliyetlerinden sorumludur.

2. Yazı İşleri Müdürü, Mahkeme arşivini tutar ve Mahkeme önüne getirilen veya getirilecek olan bütün davalarda Mahkeme'den yapılan veya Mahkeme'ye gönderilen bütün yazışmalar ve bildirimler Yazı İşleri Müdürü kanalıyla yürütülür.

3. Yazı İşleri Müdürü, bu makama ilişkin gizlilik yükümüne bağlı olarak, Mahkeme'nin çalışmasıyla ilgili bilgi taleplerini ve özellikle basından gelen istekleri karşılar.

4. Yazı İşleri Müdürü tarafından hazırlanan ve Mahkeme Başkanı tarafından onaylanan genel talimatlar Yazı İşleri Müdürlüğü'nün çalışmalarını düzenler.

Madde 18¹¹– Yazı İşleri Müdürlüğü'nün Teşkilatı

1. Yazı İşleri, Mahkeme tarafından kurulan Bölümlere eşit sayıda Bölüm Yazı İşleri Müdürlüklerinden ve Mahkeme tarafından ihtiyaç duyulan hukuki ve idari hizmetleri sağlayacak gerekli birimlerden oluşur.

2. Bölüm Yazı İşleri Müdürü, Bölümün görevlerini yerine getirmesine yardımcı olur ve kendisine de Bölüm Yazı İşleri Müdürü yardımcı olur.

3. Yazı İşleri Müdürü ve Müdür Yardımcıları dışında, Yazı İşleri görevlileri, Mahkeme Başkanı'nın ve onun talimatıyla hareket eden Yazı İşleri Müdürünün uygun görmesiyle Avrupa Konseyi Genel Sekreteri tarafından göreve atanır.

Madde 18A¹² – Yargıç olmayan raportör

1. Tek yargıçlı olarak gerçekleştirilen oturumlarda, Mahkeme Başkanının idaresi altında görevini yerine getirecek yargıç olmayan raportörler Mahkeme'ye yardımcı olur. Bunlar Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü'nün personelinin bir kısmını oluştururlar.

2. Yargıç olmayan raportörler Yazı İşleri Müdürünün önerisi üzerine Mahkeme Başkanı tarafından atanırlar.

¹¹ 13 Kasım 2006 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

¹² 13 Kasım 2006 tarihinde Mahkeme tarafından eklenmiştir.

Bölüm IV – Mahkeme'nin Çalışması

Madde 19 – Mahkeme'nin çalışma yeri

1. Mahkeme'nin çalışma yeri, Avrupa Konseyi'nin Strazburg'taki çalışma yeridir. Ancak Mahkeme uygun gördüğü takdirde, Avrupa Konseyi'ne üye Devletlerin sınırları içinde herhangi bir yerde çalışabilir.
2. Mahkeme, bir başvurunun incelenmesinin herhangi bir aşamasında, kendisi veya bir ya da daha fazla üyesi tarafından başka bir yerde soruşturma yapılmasına veya diğer bir görevin yerine getirilmesine karar verebilir.

Madde 20 – Mahkeme Genel Kurulu'nun toplantıları

1. Mahkeme, Sözleşme ve bu İçtüzük uyarınca, görevlerinin yerine getirilmesinin gerektirdiği her zaman Mahkeme Başkanı tarafından toplantıya çağrılır. Mahkeme Genel Kurulu, Mahkeme üyelerinin en az üçte biri tarafından talep edilmesi halinde ve yılda en az bir kez idari konuları ele almak üzere Mahkeme Başkanı tarafından toplantıya çağrılır.
2. Mahkeme Genel Kurulu'nun yeter sayısı, görev başındaki seçilmiş yargıç sayısının üçte ikisidir.
3. Yeter sayıya ulaşılmaması halinde, Başkan toplantıyı erteler.

Madde 21 – Mahkeme'nin diğer toplantıları

1. Büyük Daire, Daireler ve Komitelerin oturumları süreklilik arz eder. Ancak, Başkan'ın önerisi üzerine, Mahkeme her yıl toplantı tarihlerini tespit eder.
2. Bu tarihler dışında Büyük Daire ve Daireler, acil durumlarda Başkanları tarafından toplantıya çağrılır.

Madde 22 – Müzakereler

1. Mahkeme'nin müzakereleri kapalıdır. Mahkeme'nin müzakereleri gizli tutulur.
2. Müzakerelere sadece yargıçlar katılır. Müzakerelerde, Yazı İşleri Müdürü veya yerine görevlendirdiği bir kişi ile birlikte, yardımcıları gerekli görülen diğer Yazı İşleri görevlileri ve çevirmenler de hazır bulunur. Mahkeme'nin bu yönde özel kararı olmadan başka hiç kimse müzakereye kabul edilmez.
3. Mahkeme'de bir sorun hakkında oylamaya geçilmeden önce, Başkan, yargıçlardan sorun üzerine görüşlerini belirtmelerini isteyebilir.

Madde 23 – Oylama

1. Mahkeme kararları mevcut üyelerin çoğunluk oyuyla alınır. Oylarda eşitlik bulunması halinde, yeni bir oylama yapılır ve yine eşitlik bulunması halinde, Başkan'ın oyu belirleyici olur. Bu İçtüzük'te aksi belirtilmediği takdirde, bu fıkra diğer oylamalar için de uygulanır.

2. Büyük Daire ve Dairelerin karar ve hükümleri, kararların alındığı oturumlarda mevcut bulunan yargıç sayısının çoğunluğuyla alınır. Davaların kabul edilebilirlik ve esasına ilişkin son oylamalarda çekimser oy kullanılamaz.
3. Genel bir kural olarak, oylama, el kaldırma suretiyle yapılır. Başkan, kıdem sırasının tersinden yoklama usulüyle oylama yaptırabilir.
4. Üzerinde oylama yapılan her sorun kesin ifadelerle belirtilir.

Madde 23A¹³– Zımnî anlaşmayla verilen karar

Mahkeme'nin, usule ilişkin bir konuda ya da başka bir mesele hakkında karar vermesi gerektiğinde, planlanmış bir toplantı dışında, Başkan taslak bir kararın yargıçlar arasında dolaştırılmasına karar verip, yargıçların taslak hakkındaki yorumlarını bildirmeleri için bir bitiş tarihi belirleyebilir. Bir yargıç tarafından herhangi bir itirazda bulunulmaması durumunda, teklif, bitiş tarihinin sona ermesiyle kabul edilmiş sayılır.

¹³ 13 Aralık 2004 tarihinde Mahkeme tarafından eklenmiştir.

Bölüm V – Mahkeme'nin Oluşumu

Madde 24¹⁴ – Büyük Daire'nin Oluşumu

1. Büyük Daire, on yedi asil ve en az üç yedek yargıçtan oluşur.
2. (a) Büyük Daire'de Mahkeme Başkanı ve Başkan Yardımcıları ile Bölüm Başkanları yer alır. Bir Mahkeme Başkan Yardımcısı'nın veya Bölüm Başkanı'nın Büyük Daire'de yer alamayacak olması halinde, ilgili Bölümün Başkan yardımcıları yerlerini alır.
(b) İlgili Sözleşmecilerle ilişkili olarak seçilen bir yargıç veya uygun olması halinde İçtüzüğün 29 veya 30. maddelerine göre seçilen bir yargıç, Sözleşme'nin 26 §§ 4 ve 5. fıkraları gereğince Büyük Daire'de re'sen (*ex officio*) yer alır.
(c) Sözleşme'nin 30. maddesi uyarınca Büyük Daire'ye gönderilen davalarda, yetkisini bırakan Dairenin üyeleri de Büyük Daire'de yer alır.
(d) Sözleşme'nin 43. maddesi uyarınca Büyük Daire'ye gönderilen davalarda, Büyük Daire'de, söz konusu Daire'nin Başkanı ve ilgili Taraf Devlet adına görev yapan yargıç hariç, söz konusu davada karar veren Dairede yer alan herhangi bir yargıç veya başvurunun kabul edilebilirliğe ilişkin hüküm veren Daire veya Dairelerde bulunan yargıçlar bulunmaz.
(e) Büyük Daire'ye gönderilmiş bir davada Büyük Daire'de yer alacak olan diğer yargıçlar ve yedek yargıçlar, Mahkeme Başkanı tarafından Yazı İşleri Müdürü'nün huzurunda geri kalan yargıçlar arasından kura çekmek suretiyle seçilir. Kura çekme şekilleri, Sözleşmecilerle Taraflar arasındaki farklı hukuk sistemlerini yansıtan coğrafi açıdan dengeli bir oluşum ihtiyacı göz önünde bulundurularak, Mahkeme Genel Kurulu tarafından belirlenir.
(f) Sözleşme'nin 47. maddesi uyarınca istişari mütalaa talebinin incelenmesi esnasında, Büyük Daire bu maddenin 2(a) ve (e) bentlerine uygun olarak oluşturulur.
(g) Sözleşme'nin 46 § 4. maddesi uyarınca yapılan bir talebin incelenmesi esnasında, Büyük Daire, bu maddenin 2(a) ve (b) bentlerinde atıfta bulunulan yargıçlara ek olarak, ilgili davada karar veren Daire ve Komite üyelerinden oluşur. Karar Büyük Daire tarafından verilmiş ise, Büyük Daire, özgün Büyük Daire şeklinde oluşturulur. Özgün Büyük Daire'nin oluşturulmasının mümkün olmaması durumu dahil, her durumda, Büyük Daire'yi oluşturacak yargıç ve yedek yargıçlar, bu maddenin 2(e) bendi uyarınca oluşturulur.
3. Herhangi bir yargıcın Büyük Daire'de yer alamaması durumunda, onun yerine bu maddenin 2(e) bendine göre seçilecek olan yedek yargıç yer alır.
4. Yukarıdaki hükümlere uygun olarak seçilen asil yargıçlar ve yedek yargıçlar, yargılamalar tamamlanıncaya kadar davanın görüşülmesi için Büyük Daire'de yer alırlar. Görevlerinin bitiminden sonra bile, eğer esasa ilişkin görüşmelere katılmışlarsa, dava ile ilgilenmeye devam ederler. Bu hükümler ayrıca istişari mütalaaaya ilişkin yargılamalarda da uygulanır.

¹⁴ 8 Aralık 2000, 13 Aralık 2004, 4 Temmuz ve 7 Kasım 2005 ve 29 Mayıs ve 13 Kasım 2006 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

5. (a) Sözleşme'nin 43. maddesi uyarınca sunulan talepleri ele almak üzere toplanacak Büyük Daire'nin beş yargıçlı kurulu aşağıdakilerden oluşur:

- Mahkeme Başkanı. Mahkeme Başkanı görevini yerine getiremeyecek durumda ise kıdemli Başkan Yardımcısı ile yer değiştirir;
- Bölümlerin rotasyon usulüyle belirlenen iki Başkanı. Eğer bu şekilde belirlenen Bölüm Başkanları görevini yerine getiremeyecek durumda ise Bölümlerinin Başkan Yardımcılarıyla yer değiştirirler;
- kurulda altı aylık bir dönem boyunca yer almak üzere kalan Bölümlerce seçilmiş yargıçlar arasından rotasyon usulüyle belirlenen iki yargıç;
- kurula altı aylık bir dönem boyunca hizmet etmek üzere Bölümlerce seçilmiş yargıçlar arasından rotasyon usulüyle belirlenen en az iki yedek yargıç.

(b) [Büyük Daire'ye] gönderme talebi görüşülürken, mevcut davanın kabul edilebilirliğinin veya esasının incelenmesine katılmış herhangi bir yargıç kurul üyesi olamaz.

(c) Talep incelenirken, [Büyük Daire'ye] gönderme talebiyle ilgili Sözleşmeci Taraf ile ilişkisi olan veya onun uyuşuğu olan hiçbir yargıç bu kurulda yer alamaz. İttüzüğün 29 ve 30. maddeleri uyarınca ilgili Sözleşmeci Tarafça atanmış bir yargıç aynı şekilde böylesi bir talebin görüşülmesinde yer alamaz

(d) [Yukarıdaki] (b) ve (c) bentlerinde öngörülen nedenlerden dolayı kurulda yer alamayan herhangi bir üyenin yerine, altı ay süreyle kurulda hizmet etmek üzere Bölümler tarafından seçilmiş yargıçlar arasından rotasyon usulü ile yedek olarak belirlenen bir yargıç geçer.

Madde 25 – Bölümlerin kuruluşu

1. Sözleşme'nin 25 (b) bendinde öngörülen Daireler (bu İttüzükte “Bölümler” olarak adlandırılmıştır), Başkanının önerisi üzerine Mahkeme Genel Kurulu tarafından, 8. madde uyarınca başkanlık seçiminden itibaren üç yıllık bir süre için kurulur. En az dört Bölüm bulunur.

2. Her yargıç, bir Bölümün üyesidir. Bölümler, coğrafi ve cinsiyet açısından dengeli ve Sözleşmeci Taraflar arasındaki değişik hukuk sistemlerini yansıtmak şekilde oluşturulur.

3. Bir yargıcın Mahkeme üyeliğinin, Bölümün oluşturulduğu dönemden önce sona ermesi halinde, bu yargıcın Bölümdeki yeri, Mahkeme'nin bir üyesi olarak halefi tarafından doldurulur.

4. Mahkeme Başkanı, şartların gerektirmesi halinde istisnai olarak Bölümlerin oluşumunda değişiklikler yapabilir.

5. Başkanının önerisi üzerine Mahkeme Genel Kurulu ilave bir Bölüm kurabilir.

Madde 26¹⁵ – Dairelerin oluşumu

1. Mahkeme'nin önüne getirilen davaların incelenmesi amacıyla Sözleşme'nin 26 § 1 maddesinde öngörülen yedi yargıçlı Daireler, Bölümlerden aşağıdaki şekilde oluşturulur.

(a) Bu maddenin 2. fıkrası ve 28 § 4 maddesinin son cümlesi uyarınca, Daire, her bir davada, Bölüm Başkanı ve ilgili Sözleşmeci Taraf ile ilişkili olarak seçilmiş yargıcı içerir. İlgili Sözleşmeci Taraf ile ilişkili olarak seçilmiş yargıç, İçtüzüğü'nün 51 ve 52. maddeleri uyarınca başvurunun gönderildiği Bölümün üyesi değilse, bu yargıç Sözleşme'nin 27 § 2. maddesi uyarınca bu Daire'de re'sen (*ex officio*) yer alır. Bu yargıcın yer alamaması veya çekilmesi halinde, İçtüzüğü'nün 29. maddesi uygulanır.

(b) Daire'nin diğer üyeleri, Bölüm Başkanı tarafından ilgili Bölümün üyeleri arasından rotasyon usulüyle görevlendirilir.

(c) Bu surette görevlendirilmemiş olan Bölüm üyeleri, bu davada yedek yargıç olarak yer alır.

2. İlgili Sözleşmeci Taraf nezdinde seçilmiş olan veya gerektiği takdirde başka bir seçilmiş yargıç veya İçtüzüğü'nün 29 ve 30. maddelerine göre atanmış bir yargıç, Daire Başkanı tarafından, hazırlık veya usul konularında yapılan toplantılara katılmaktan muaf tutulabilir. Bu tür toplantılar için ilgili Sözleşmeci Taraf bu yargıç yerine, İçtüzüğü'nün 29. maddesinin 1. fıkrası doğrultusunda birinci yedek yargıcı atamış sayılır.

3. Görev süreleri sona ermiş olsa bile yargıçlar, esaslarının görülmesinde yer aldıkları davalar ile ilgilenmeye devam ederler

Madde 27¹⁶ – Komiteler

1. Aynı Bölüme ait üç yargıçlı Komiteler, Sözleşme'nin 26 § 1. maddesi uyarınca kurulur. Mahkeme Başkanı, Bölüm Başkanlarına danıştıktan sonra, kurulacak Komite sayısına karar verir.

2. Komiteler, Bölüm Başkanı hariç tutularak, Bölüm üyeleri arasında yapılacak rotasyonla on iki aylık bir süre için kurulur.

3. Bölüm Başkanı dahil olmak üzere, bir Komite üyesi olmayan Bölümdeki yargıçların, uygun görüldüğü takdirde görev yapmaları istenebilir.

4. Komite Başkanı, Bölümdeki kıdemli üyedir.

Madde 27A¹⁷ – Tek yargıçlı oluşum

1. Tek yargıçlı oluşum talebi, Sözleşme'nin 26 § 1. Maddesi uyarınca sunulur. Mahkeme Başkanı, Başkanlık Kurulu'na danıştıktan sonra, [Yargıçlık Makamı'na] atanacak Yargıçların sayısına karar verir ve onları atar. Başkan, her bir yargıcın, tek yargıç olarak atandığı dönem

¹⁵ 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

¹⁶ 13 Kasım 2006 ve 16 Kasım 2009 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

¹⁷ 13 Kasım 2006 tarihinde Mahkeme tarafından eklenmiştir.

boyunca başvuruları incelemesi konusunda Sözleşmeciler Tarafının önceden bir listesini hazırlar.

2. Tek yargıçlar 12 aylık bir süre için rotasyonla atanırlar. Mahkeme Başkanı ve Bölüm Başkanları tek yargıçlık görevinden muafır. Tek yargıçlar, 25 § 3 maddesi uyarınca üyesi oldukları Bölümlerdeki diğer görevlerini yapmayı sürdürürler.

3. Sözleşme'nin 24 § 2 maddesi uyarınca, karar verirken, her tek yargıca, yargıç olmayan raportör yardımcı olur.

Madde 28¹⁸ – Katılmama, çekilme veya muaf tutulma

1. Toplantıda yer almaya davet edildiği halde katılma hakkı bulunmayan bir yargıç, mümkün olan en kısa sürede bu durumu Daire Başkanı'na bildirir.

2. Bir yargıç, aşağıdaki hallerde davaya bakmayabilir:

(a) davada kendisinin, eşinin, anne babasının veya diğer yakın akrabalarının menfaatinin bulunması, taraflarla kişisel veya mesleki ilişkisinin veya astlık üstlük ilişkisinin bulunması;

(b) daha önce aynı davada taraflardan birinin ajanı, avukatı veya danışmanı olarak veya davada menfaati bulunan bir kimsenin görevlisi veya başka bir ulusal veya uluslararası yargı yeri veya araştırma komisyonu üyesi olarak veya başka bir sıfatla hareket etmiş olması;

(c) *ad hoc* yargıç veya eski yargıç olup da İçtüzüğü'nün 26(3).maddesi uyarınca görevi devam eden bir yargıcın siyasi veya idari faaliyetlerde bulunması veya bağımsızlığı veya tarafsızlığıyla bağdaşmayan bir mesleki faaliyette bulunması;

(d) görüşlerini sözlü veya yazılı olarak kitle iletişim araçları vasıtasıyla, aleni faaliyetleri sırasında veya kendisinin tarafsızlığını olumsuz bir şekilde etkileyecek tarzda herhangi bir surette açıklamış olması;

(e) başka herhangi bir sebeple, kendisinin bağımsızlığı veya tarafsızlığı üzerinde haklı bir şüphe uyanması.

3. Bir yargıç yukarıdaki nedenlerden biriyle veya özel bir sebeple davadan çekilirse, bunu Daire Başkanı'na bildirir; Başkan bu yargıcı davaya katılmaktan muaf tutar.

4. İlgili yargıç ya da Başkan tarafından, bu maddenin 2. fıkrasında öngörülen sebeplerden birinin varlığına ilişkin herhangi bir şüphede bulunulması halinde, konuya ilişkin olarak Daire tarafından bir karara varılır. İlgili yargıcın dinlenmesinden sonra, Daire konuyu bu yargıcın yokluğunda müzakere eder ve oylar. Dairenin bu konudaki müzakereleri ve oylaması sırasında, Daire'nin ilk yedek yargıcı [ilgili yargıcın] yerine geçer. Yargıcın, ilgili herhangi bir Sözleşmeciler Taraf ile ilişkili olarak göreve gelmesi durumunda da aynısı uygulanır. Bu

¹⁸ 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002, 13 Aralık 2004 ve 13 Kasım 2006 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

durumda, ilgili Sözleşmeci Tarafın, İçtüzüğü'nün 29 § 1 maddesi uyarınca birinci yedek yargıcı, söz konusu yargıcın yerine atadığı varsayılır.

5. Yukarıdaki hükümler, tek yargıç olarak görev yapan veya Komite'de yer alan yargıç için de uygulanır, ancak bu maddenin 1. ve 3. fıkraları uyarınca gereken bildirim Bölüm Başkanı'na iletilir.

Madde 29¹⁹ – *Ad hoc* yargıçlar

1. (a) Bir Sözleşmeci Taraf ile ilişkili olarak seçilmiş yargıcın görevini yapamaması, çekilmesi ya da muaf tutulması ya da hiç bulunmaması halinde ve Sözleşmeci Taraf bu maddenin 1(b) bendi hükümlerine uygun olarak bir *ad hoc* yargıç atama seçeneğini kullanmadıkça, Daire Başkanı [o Sözleşmeci Tarafı], seçilmiş diğer yargıçlar arasından atamayı dilediği kişinin ismini otuz gün içinde bildirmeye davet eder.

(b) Sözleşmeci Taraf bir *ad hoc* yargıç atama seçeneğini kullanırsa, Daire Başkanı, Sözleşmeci Tarafın önceden sunduğu yenilenebilir iki yıllık bir dönem için *ad hoc* yargıç olarak hizmet etmeye uygun ve bu maddenin 1(d) bendinde öngörülen koşulları karşılayan üç ila beş kişinin isimlerini içeren bir listeden bu yargıcı seçer. Liste her iki cinsiyeti ve listede gösterilen kişilerin özgeçmiş ayrıntılarını içerir. Listede isimleri belirtilen kişiler, Mahkeme önündeki yargılamalarda hiçbir sıfatla bir tarafı ya da üçüncü bir tarafı temsil edemezler.

Sözleşme'nin 26 § 4. maddesi ve yukarıdaki ikinci cümle'nin uygulanması çerçevesinde, seçilmiş diğer yargıçların isimleri, hukuken (*ipso iure*) listeye dâhil edilmiş sayılır.

(c) Bu maddenin 1(a) ve (b) bentlerinde öngörülen usul, atanmış kişinin bu görevi yapamayacak olması veya çekilmesi durumunda uygulanır.

(d) Bir *ad hoc* yargıç, Sözleşme'nin 21 § 1 maddesinin gerektirdiği nitelikleri taşır, 28. maddede belirtilen nedenlerden herhangi birisi davada görevini yerine getirmesine engel olmamalıdır ve bu maddenin 5. fıkrasında öngörülen hazır bulunma ve devamlılık gereklerini karşılar durumda olmalıdır. Atanma süresince, bir *ad hoc* yargıç Mahkeme önündeki yargılamalarda hiçbir sıfatla bir tarafı ya da üçüncü bir tarafı temsil edemez.

2. Aşağıdaki hallerde, ilgili Sözleşmeci Tarafın atama hakkından feragat ettiği varsayılır:

(a) Sözleşmeci Taraf, 1(a) bendinde öngörülen otuz günlük süre içerisinde ya da Daire Başkanı tarafından verilen ek sürenin sonuna kadar yanıt vermezse;

(b) Sözleşmeci Taraf *ad hoc* yargıç atama seçeneğini kullanır, ancak 54 § 2 maddesi uyarınca davalı Hükümete verilen başvurunun bildirilmesine kadar bu maddenin 1(b) bendinde tanımlandığı gibi bir liste Yazı İşleri Müdürüne verilmez ya da Daire, listede belirtilen kişilerden üçten daha azının bu maddenin 1(d) bendinde belirtilen koşulları karşıladığını tespit ederse.

¹⁹ 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002, 13 Kasım 2006 ve 29 Mart 2010 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

3. Daire Başkanı, ilgili Sözleşmeci Tarafı, İçtüzüğü'nün 54 § 2 maddesi uyarınca başvuru kendisine bildirilinceye kadar, bu maddenin 1(a) bendi uyarınca bir atama yapmaya davet etmemeye karar verebilir. Bu durumda, herhangi bir atama işleminin askıda bulunduğu sırada, ilgili Sözleşmeci Tarafın, seçilmiş yargıcının yerine birinci yedek yargıcı atamış olduğu kabul edilir.

4. Bir *ad hoc* yargıç, yargıcın atanmasından sonra davanın görüleceği ilk oturumun açılışında, İçtüzüğü'nün 3. maddesinde öngörülen yemini eder veya resmi beyanda bulunur. Bu beyan tutanağa geçirilir.

5. *Ad hoc* yargıçların Mahkeme'de hazır bulunmaları ve İçtüzüğü'nün 26. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, Dairenin toplantılarına katılmaları gerekir.

Madde 30²⁰ – Ortak menfaat

1. İki veya daha fazla başvuranın veya davalı Sözleşmeci Tarafın ortak bir menfaati bulunuyorsa, Mahkeme Başkanı, tarafları, ilgili Sözleşmeci Taraflardan biriyle ilişkili olarak ortak menfaat yargıcı olarak seçilmiş olup re'sen (*ex officio*) katılması istenecek tek bir yargıcı tayin etmeye davet edebilir. Tarafların anlaşamamaları halinde Başkan, Taraflarca önerilen yargıçlar arasından kura ile bir ortak menfaat yargıcı seçer.

2. Daire Başkanı, İçtüzüğü'nün 54 § 2 maddesi uyarınca başvuru bildirilinceye kadar, 1. madde uyarınca ilgili Sözleşmeci Tarafların atama yapmasını istemeyebilir.

3. Ortak menfaatin varlığı veya bununla ilgili bir mesele hakkında uyuşmazlık çıkması halinde, Daire, gerekirse ilgili Sözleşmeci Tarafların yazılı görüşlerini aldıktan sonra bir karar verir.

²⁰ 7 Temmuz 2003 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

Başlık II – Usul

Bölüm I – Genel Kurallar

Madde 31 – İçtüzük Hükümlerinden Ayrılma

Bu Başlık altındaki hükümler, belirli bir davanın görülmesi sırasında Mahkeme'nin, gerektiği takdirde taraflara danışarak, İçtüzüğe aykırı davranmasını engellemez.

Madde 32 – Uygulama yönergeleri

Mahkeme Başkanı, özellikle duruşmada bulunma ve dilekçelerin veya diğer belgelerin dosyaya girmesiyle ilgili uygulama yönergeleri çıkarabilir.

Madde 33²¹– Belgelerin aleni niteliği

1. Bu İçtüzüğün 62. maddesinde öngörülen dostane çözüm görüşmeleri çerçevesinde verilen belgeler hariç, bir başvuruya ilgili olarak taraflarca veya bir üçüncü tarafça Yazı İşlerine verilen bütün belgeler, Daire Başkanı, bu maddenin 2. fıkrasında belirtilen sebeplerden dolayı, kendiliğinden veya taraflardan birinin veya ilgili bir kimsenin talebi üzerine aksine karar vermedikçe, Yazı İşleri Müdürü tarafından belirlenen düzenlemeler doğrultusunda alenidir.

2. Bir belgenin tümünün veya bir kısmının aleniyeti, çocukların çıkarı veya tarafların veya ilgili herhangi bir kişinin özel hayatının korunması için gerekli olduğu halde veya aleniyetin adaletin menfaatine zarar vereceği özel koşullarda, Daire Başkanının görüşüne göre mutlaka gerekli olduğu ölçüde, demokratik bir toplumda ahlakı, kamu düzenini veya milli güvenliği korumak için sınırlandırılabilir.

3. Bu maddenin 1. fıkrasına göre gizlilik talebi, gerekçeli olmalıdır ve belgelerin tümünün mü yoksa bir kısmının mı aleni olmasını talep ettiğini belirtilmek zorundadır.

4. Bir Daire tarafından verilen kararlar veya hükümler alenidir. Bir Komite tarafından verilen kararlar veya hükümler, İçtüzüğün 53 § 2 maddesinde öngörülen kararlar da dahil olmak üzere alenidir. Mahkeme, 52A § 1 maddesi uyarınca tek yargıçlı oluşumlar ve 53 § 5 maddesi uyarınca Komiteler tarafından alınan kararlar hakkındaki genel bilgileri periyodik olarak alenileştirir.

Madde 34²²– Kullanılacak diller

1. Mahkeme'nin resmi dilleri İngilizce ve Fransızcadır.

²¹17 Haziran ve 8 Temmuz 2002, 7 Temmuz 2003, 4 Temmuz 2005, 13 Kasım 2006 ve 14 Mayıs 2007 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

²²13 Aralık 2004 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

2. Sözleşme'nin 34. maddesine göre yapılan başvurularla ilgili olarak ve bir başvuru hakkında Sözleşmeci Tarafa İçtüzük hükümlerine göre haber verinceye kadar, başvuranlar veya temsilcileri tarafından Mahkeme'nin resmi dillerinden birinde verilmeyen sözlü sunum veya yazılı dilekçeler, Sözleşmeci Tarafın resmi dillerinden biriyle verilir. Bir Sözleşmeci Taraf bu İçtüzük hükümlerine göre bir başvurudan haberdar edilmiş veya bilgilendirilmiş ise, başvuru ve buna ekli bütün belgeler, başvuran tarafından Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğüne verildiği dilde o Devlete iletilir.

3. (a) Bir Sözleşmeci Tarafın resmi dillerinden birinin kullanılmasına devam edilmesi için Daire Başkanı tarafından izin verilmedikçe, bir duruşma konusunda veya bir başvurunun bir Sözleşmeci Tarafa duyurulmasından sonra başvuranlar veya temsilcileri tarafından verilen bütün iletiler ve sözlü veya yazılı sunumlar, Sözleşmeci Tarafın resmi dillerinden biriyle yapılır

(b) Böyle bir iznin verilecek olursa, davanın düzgün bir şekilde görülmesi için Daire Başkanının gerekli görmesi halinde, Yazı İşleri Müdürü, başvuranın sözlü ve yazılı beyanlarının tamamen veya kısmen İngilizce veya Fransızcaya sözlü veya yazılı çevirisi için gerekli düzenlemeleri yapar.

(c) İstisnai olarak, Daire Başkanı bu konuda izin verilmesini, bu tür düzenlemelerin masraflarının tamamının veya bir kısmının başvuran tarafından ödenmesi koşuluna bağlayabilir.

(d) Daire Başkanı aksine karar vermedikçe, bu fıkranın yukarıdaki hükümlerine göre verilen herhangi bir karar, İçtüzüğün sırasıyla 73, 79 ve 80. maddeleri uyarınca, davanın Büyük Daire'ye havale edilmesi talepleri ve bir kararın yorumlanması veya düzeltilmesi talepleri dahil olmak üzere davadaki takip eden bütün işlemler doğrultusunda geçerliliğini sürdürür.

4. (a) Sözleşmeci bir Tarafın, davanın bir parçası olan bütün bildirimleri ile sözlü ve yazılı beyanları, Mahkeme'nin resmi dillerinden birinde olur. Daire Başkanı, Sözleşmeci Tarafın sözlü veya yazılı beyanları için ilgili resmi dillerinden birini kullanmasına izin verebilir.

(b) Böyle bir iznin verilmesi halinde, talep eden Taraf şu işlerden sorumludur:

(i) Daire Başkanının belirleyeceği süre içerisinde, yazılı beyanlarının Mahkeme'nin resmi dillerinden birine çevrilmiş halini dosyalamak. Tarafın, bu süre içerisinde yazılı çeviriyi sunmaması halinde, Yazı İşleri Müdürü bu çeviri için gerekli düzenlemeleri yapabilir, ücret, talep eden Tarafça karşılanır.

(ii) sözlü beyanlarının İngilizceye veya Fransızcaya tercümesinin masraflarını karşılamak. Yazı İşleri Müdürü bu tercümenin gerekli düzenlemelerini yapmaktan sorumludur.

(c) Daire Başkanı, davaya taraf olan Sözleşmeci bir Tarafın yazılı beyanıyla birlikte verdiği eklerin tümünün veya bazılarının veya konuyla ilgili diğer bazı belgelerin tamamının veya özetinin İngilizce veya Fransızca çevirisini belirli bir süre içinde sunması için talimat verebilir.

(d) Bu bendin üstündeki bentler, gerekli değişikliğin yapılması şartıyla, İçtüzüğün 44. maddesi uyarınca üçüncü tarafın müdahalesine ve üçüncü tarafça resmi olmayan bir dil kullanılmasına uygulanır.

5. Daire Başkanı, davalı Sözleşmeci Tarafı, söz konusu beyanların başvuran tarafından anlaşılabilmesini kolaylaştırmak için, yazılı beyanın çevirisini Tarafın kendi diline veya resmi bir diline yapmaya davet edebilir.

6. Mahkeme önüne çıkan herhangi bir tanık, bilirkişi veya başka bir kişi, iki resmi dilden birini yeterince konuşamıyorsa, kendi dilini kullanabilir. Bu durumda Yazı İşleri Müdürü, bu beyanların çevrilmesi için gerekli düzenlemeleri yapar.

Madde 35 – Sözleşmeci Tarafların Temsil Edilmesi

Sözleşmeci Taraflar, müdafî veya danışman yardımı alabilen Temsilcileri tarafından temsil edilir.

Madde 36²³ – Başvuranların Temsil Edilmesi

1. Kişiler, sivil toplum örgütleri veya kişi grupları, Sözleşme'nin 34. maddesi uyarınca başvurularını, başlangıçta bizzat kendileri veya bir temsilci aracılığıyla yapabilirler.

2. Bir başvurunun, İçtüzüğün 54 § 2 (b) maddesi uyarınca davalı Sözleşmeci Tarafa bildirilmesini takiben, Daire Başkanı aksine karar vermedikçe, başvuran bu maddenin 4. fıkrasına uygun olarak temsil edilmelidir.

3. Daire tarafından yapılmasına karar verilen bir duruşmada, Daire Başkanı istisnai hallerde başvuranın kendi davasını bizzat savunmasına izni vermedikçe, başvuranın, gerektiği takdirde bir avukat veya uygun görülen diğer bir temsilci tarafından temsil edilmesi zorunludur.

4. (a) Bu maddenin 2 ve 3. fıkraları doğrultusunda başvuran adına hareket edecek olan temsilci, Sözleşmeci Taraflardan birinde çalışmaya yetkili olan ve bu ülkelerden birinde ikamet eden bir müdafî veya Daire Başkanı tarafından onaylanan herhangi bir kişi olacaktır.

(b) Daire Başkanı, istisnai durumlarda ve yargılamanın herhangi bir aşamasında, şartların veya müdafinin ya da yukarıdaki bend uyarınca atanmış diğer kişinin böyle olmasını gerektirdiğini düşündüğü durumlarda, yukarıdaki bend uyarınca atanmış diğer kişinin

²³ 7 Temmuz 2003 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

başvurayı artık temsil edemeyeceğine veya başvurana yardımcı olamayacağına ve başvuranın başka bir temsilci araması gerektiğine karar verebilir.

5. (a) Müdafî veya onaylanmış diğer temsilcinin veya kendi davasını bizzat savunma izni isteyen başvuranın, aşağıdaki bent uyarınca izin verilmiş olsa bile, Mahkeme'nin resmi dillerinden birini yeterince anlıyor olması gerekir.

(b) Mahkeme'nin resmi dillerinden birinde kendisini ifade etme yeterliliğine sahip değilse, İçtüzüğün 34 § 3 maddesi uyarınca, Daire Başkanı tarafından Sözleşmeci Taraflardan birinin resmi dilini kullanmasına izin verilebilir.

Madde 37²⁴ – Bildirim, tebliğ ve celpler

1. Temsilcilere veya tarafların müdafilerine gönderilmiş bildirim veya tebliğler, taraflara gönderilmiş sayılır.

2. Tarafların temsilcileri ya da müdafileri dışındaki kişilere gönderilen herhangi bir bildirim, tebliğ ve celbe ilişkin olarak, Mahkeme, bölgesinde bildirim, tebliğ ve celbin etkili olacağı Devletin Hükümetinden yardım alınmasının gerekli olduğunu düşünüyorsa, Mahkeme Başkanı, gerekli imkânları temin etmek için o Hükümete doğrudan başvurabilir.

Madde 38 – Yazılı Görüşler

1. Bu maddeler uyarınca, duruma göre Daire Başkanı veya raportör yargıç tarafından belirlenen zaman sınırı geçtikten sonra, hiçbir yazılı gözlem veya belge dosyaya alınmaz. Daire Başkanı aksine karar vermedikçe, öngörülen zaman sınırı dışında veya 32. Madde uyarınca yayınlanan uygulama yönergelerine aykırı olarak gönderilen bir yazılı gözlem veya belge dosyaya konamaz.

2. Bu maddenin birinci fıkrasında öngörülen zaman sınırına uygun davranılması bakımından, belgenin gönderildiği tarih, gönderinin damgalandığı, eğer damga bulunmuyorsa, Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından alındığı tarihtir.

Madde 38A²⁵ – Usul sorunlarının incelenmesi

Daire kararını gerektiren bir usul sorunu, Daire Başkanı aksine karar verilmedikçe, davanın incelenmesiyle eş zamanlı olarak ele alınır.

²⁴ 7 Temmuz 2003 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

²⁵ 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002 tarihlerinde Mahkeme tarafından eklenmiştir.

Madde 39²⁶ – Geçici tedbirler

1. Daire veya gerektiği takdirde Daire Başkanı, taraflardan birinin veya ilgili herhangi bir kişinin talebi üzerine ya da re'sen, tarafların yararı veya önündeki yargılamanın uygun şekilde yürütülmesi için alınması gerektiğini düşündüğü geçici tedbirleri taraflara bildirebilir.
2. Uygun olduğu düşünülen durumlarda, belirli bir davada alınan tedbire ilişkin bildirim Bakanlar Komitesine verilebilir.
3. Daire, bildirdiği bir geçici tedbirin uygulanmasıyla bağlantılı bir konu hakkında taraflardan bilgi talebinde bulunabilir.

Madde 40 – Bir başvurunun acil bildirimi

Herhangi bir aciliyet durumunda Yazı İşleri Müdürü, Daire Başkanının yetkilendirmesiyle, diğer usule ilişkin adımların atılmasına hanel getirmeksizin ve mümkün olan her türlü araçla, başvuruya dahil olan Sözleşmeci Tarafı kendisine yapılan başvuru ve amaçları hakkında bilgilendirir.

Madde 41²⁷ – Ele alınacak davaların sırası

Ele alınacak davaların sırası tespit edilirken, Mahkeme kendisi tarafından belirlenen ölçütler temelinde ortaya çıkan konunun önemi ve ivediliğini dikkate alır. Ancak Daire veya Daire Başkanı, belirli bir başvuruya öncelik tanımak için bu ölçütlerden ayrılabilir.

Madde 42 (Eski md. 43) – Başvuruların birleştirilmesi ve eş zamanlı olarak incelenmesi

1. Daire, tarafların isteği üzerine veya resen, iki veya daha fazla başvurunun birleştirilmesine karar verebilir.
2. Dairenin başvuruların birleştirme konusundaki kararı saklı kalmak kaydıyla, Daire Başkanı, taraflara danıştıktan sonra, aynı Daireye tahsis edilen başvuruların yargılamalarının aynı anda yürütülmesine karar verebilir.

Madde 43²⁸ (Eski md. 44) – Davanın kayıttan düşürülmesi ve yeniden kayda alınması

1. Mahkeme, yargılamanın herhangi bir aşamasında, Sözleşme'nin 37. Maddesi doğrultusunda, bir başvurunun kayıttan düşürülmesine karar verebilir.
2. Başvuran bir Sözleşmeci Tarafın, Yazı İşleri Müdürüne davaya devam etme niyetinde olmadığını bildirmesi üzerine, davayla ilgilenen diğer Sözleşmeci Taraf veya Tarafların buna

²⁶ 4 Temmuz 2005 ve 16 Ocak 2012 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

²⁷ 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002 ve 29 Haziran 2009 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

²⁸ 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002, 7 Temmuz 2003 ve 13 Kasım 2006 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

katılmaları halinde, Daire, Sözleşme'nin 37. Maddesi uyarınca davanın kayıttan düşmesine karar verebilir.

3. Dostane çözüm anlaşmasına varıldığında, dava karar yoluyla kayıttan düşürülür. Sözleşme'nin 39 § 4 maddesi uyarınca bu karar, kararda düzenlendiği şekilde dostane çözüm koşullarının icrasını denetleyecek olan Bakanlar Komitesine gönderilir. Sözleşme'nin 37. maddesinde belirtilen diğer davalarda, kabul edilebilir bulunmuş olan bir başvurunun kayıttan düşmesi hakkındaki karar, nihai karar formatında verilir. Daire Başkanı kesinleşen bu nihai kararı, sorunun çözümü ve sona ermesiyle ilgili olabilecek taahhütlerin icrasını Sözleşme'nin 46 § 2 maddesi uyarınca denetlemesi için, Bakanlar Komitesine gönderir.

4. Bir başvuru kayıttan düşüldüğünde, masraflar konusu Mahkeme'nin takdirindedir. Henüz Kabul edilebilir olduğu ilan edilmemiş bir başvuruyu kayıttan düşüren kararda masrafların ödenmesine hükmedilmiş ise, Daire Başkanı bu kararı Bakanlar Komitesine gönderir.

5. Mahkeme, düşme kararı verdiği bir davanın yeniden kayda alınmasını haklı gösterecek istisnai şartların bulunduğu sonucuna varırsa, davayı yeniden kayda alır.

Madde 44²⁹– Üçüncü tarafın müdahalesi

1. (a) Sözleşme'nin 33 veya 34. Maddeleri doğrultusunda yapılan bir başvuru, İçtüzüğü'nün 51 § 1 veya 54 § 2 maddeleri uyarınca davalı Sözleşmeci Tarafa tebliğ edildiği zaman, Yazı İşleri Müdürlüğü başvurunun bir kopyasını, bu davada vatandaşı başvuran olan diğer Sözleşmeci Tarafa iletir. Yazı İşleri Müdürlüğü, davada sözlü bir duruşma yapılması kararını da yine bu şekilde Sözleşmeci Tarafa bildirir.

(b) Bir Sözleşmeci Taraf, Sözleşme'nin 36 § 1 maddesi uyarınca yazılı görüş sunma veya duruşmada yer alma hakkını kullanmak isterse, bunu yukarıdaki bentte belirtilen iletim veya bildirimden itibaren en geç on iki hafta içinde, yazılı olarak Yazı İşleri Müdürlüğüne bildirir. İstisnai durumlarda, Daire Başkanı tarafından farklı bir süre belirlenebilir.

2. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri Sözleşme'nin 36 § 3 maddesi uyarınca yazılı görüş sunma ya da duruşmada hazır bulunma hakkını kullanmak isterse, bunu başvurunun davalı Sözleşmeci Tarafa iletilmesinden veya sözlü duruşma yapma kararının Sözleşmeci Tarafa bildirilmesinden itibaren en geç on iki hafta içinde Yazı İşleri Müdürüne bildirir. İstisnai durumlarda, Daire Başkanı tarafından farklı bir süre belirlenebilir.

İnsan Hakları Komiseri Mahkeme önündeki yargılamalarda şahsen bulunamazsa, kendisini temsil etmesi için atadığı kişi ya da kişilerin adını bildirir. Kendisine bir müdafî tarafından muavenet edilebilir.

²⁹ 7 Temmuz 2003 ve 13 Kasım 2006 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

3. (a) Bir başvuru, İÇTÜZÜĞÜN 51§1 veya 54§2(b) maddeleri uyarınca davalı Sözleşmeci Tarafa bildirildikten sonra, Daire Başkanı, Sözleşme'nin 36 § 2 maddesinde öngörüldüğü şekilde adaletin uygun şekilde yönetilmesi amacıyla, yargılamaya taraf olmayan bir Sözleşmeci Tarafı veya başvuran olmayan ilgili bir kimseyi, yazılı görüşlerini sunmaya veya istisnai durumlarda duruşmada yer almaya davet edebilir veya buna izin verebilir.

(b) Bu iş için izin talebi, başvurunun davalı Sözleşmeci Tarafa bildirilmesinden sonraki en geç on iki hafta içinde, uygun bir gerekçeyle ve İÇTÜZÜĞÜN 34 § 4 maddesinde öngörülen resmi dillerden birinde yazılı olarak sunulur. İstisnai durumlarda, Daire Başkanı farklı bir süre belirleyebilir.

4. (a) Büyük Daire tarafından görülecek davalarda yukarıdaki fıkralarda öngörülen süreler, 72 § 1 maddesi çerçevesinde Daire kararının taraflara bildirilmesinden, Büyük Daire lehine vazgeçme kararının veya İÇTÜZÜĞÜN 73 § 2 maddesine göre Büyük Daire kurulunun bir tarafın davanın Büyük Daire önüne getirilmesi talebini kabul etme kararının taraflara bildirilmesinden itibaren başlar.

(b) Bu maddede belirtilen süreler, yeterli sebep gösterilmesi halinde, Daire Başkanı tarafından istisnai olarak uzatılabilir.

5. Bu maddenin 3(a) fıkrasındaki bir davet veya verilen izin, süre sınırı dahil, Daire Başkanının belirteceği şartlara tabidir. Bu şartlara uyulmadığı takdirde, Başkan, görüşleri dosyaya dahil etmeme veya gerekli gördüğü ölçüde duruşmaya katılmanın sınırlandırılmasına karar verebilir.

6. Bu madde uyarınca sunulacak yazılı görüşler, İÇTÜZÜĞÜN 34 § 4 maddesinde öngörülen resmi dillerden birinde tasarlanır. Bu görüşler, Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından dava taraflarına gönderilir; taraflar, süre sınırı dahil olmak üzere, Daire Başkanı tarafından belirlenen koşullara tabi olarak, yazılı gözlemlerini bildirme veya uygun olduğu durumlarda, duruşmada söz alabilme yetkileri vardır.

Madde 44A³⁰ – Mahkeme ile işbirliği yapma yükümlülüğü

Yargılamanın yürütülmesi sırasında taraflar bütünüyle işbirliği yapmakla ve özellikle adaletin uygun şekilde yönetilmesi için yetkileri dahilinde Mahkeme'nin gerekli bulunduğu konularda harekete geçmekle yükümlüdürler. Bu görev, böyle bir işbirliğinin gerekli olması halinde, davaya taraf olmayan Sözleşmeci Taraflar için de geçerlidir.

³⁰ 13 Aralık 2004 tarihinde Mahkeme tarafından eklenmiştir.

Madde 44B³¹ – Mahkeme'nin bir emrine uymama

Mahkeme'nin yargılamanın yürütülmesine ilişkin olarak verdiği bir emre taraflardan birinin uymaması halinde, Daire Başkanı gerekli gördüğü her türlü tedbiri alabilir.

Madde 44C³² – Etkin bir şekilde katılmama

1. Taraflardan birinin Mahkeme tarafından istenen bir bilgiyi sağlamaması veya bir delili göstermemesi veya konuyla ilgili bilgiyi resen açığa çıkarmaması veya yargılamaya etkin bir şekilde katılmaması durumunda, Mahkeme uygun gördüğü şekilde sonuç çıkarabilir.

2. Davalı bir Sözleşmeci Devletin yargılamaya etkin bir şekilde katılmayı reddetmesi veya etkin bir şekilde katılmaması, kendiliğinden Dairenin başvurunun incelenmesine devam etmemesi için bir gerekçe olamaz.

Madde 44D³³ – Taraflardan birinin uygunsuz bildirim

Taraflardan birinin temsilcisinin istismar edici, anlamsız, sebepsiz, yanıltıcı veya uzun bildirim halinde, Daire Başkanı bu temsilciyi yargılamadan çıkarabilir, bildirimlerini kısmen veya tamamen reddedebilir veya Sözleşme'nin 35 § 3 maddesine hâlel getirmeksizin, uygun gördüğü herhangi bir emri verebilir.

Madde 44E³⁴ – Başvuruyu izlememe

Sözleşme'nin 37 § 1(a) maddesi doğrultusunda, başvuran bir Sözleşmeci Tarafın veya bireysel bir başvuranın başvuruyu izlememesi durumunda, Daire, İhtüzüğün 43. maddesi uyarınca davayı kayıttan düşürebilir.

³¹ 13 Aralık 2004 tarihinde Mahkeme tarafından eklenmiştir.

³² 13 Aralık 2004 tarihinde Mahkeme tarafından eklenmiştir.

³³ 13 Aralık 2004 tarihinde Mahkeme tarafından eklenmiştir.

³⁴ 13 Aralık 2004 tarihinde Mahkeme tarafından eklenmiştir.

Bölüm II – Yargılamaların Başlatılması

Madde 45 – İmzalar

1. Sözleşme'nin 33 veya 34. Maddeleri uyarınca yapılan bir başvuru yazılı olarak sunulur ve başvuran veya başvuran temsilcisi tarafından imzalanır.
2. Bir başvurunun sivil toplum örgütü veya bir kişi grubu tarafından yapılması halinde, başvuru bu örgütü veya grubu temsil etmeye yetkili kişiler tarafından imzalanır. Başvuruyu imzalayan kişinin yetkisi olup olmadığı hususunda, ilgili Daire veya Komite karar verir.
3. Başvuranların İçtüzüğü'nün 36. maddesi çerçevesinde temsil edilmeleri halinde, vekaletname veya yetkilendirme yazısı temsilci veya temsilciler tarafından sağlanır.

Madde 46 – Devletlerarası başvuruların içeriği

Sözleşme'nin 33. Maddesi uyarınca Mahkeme'ye dava açmak isteyen Sözleşmeci bir Taraf veya Taraflar, aşağıdaki hususları içeren bir başvuruyu Yazı İşleri Müdürlüğüne gönderirler:

- (a) aleyhine başvuru yapılan Sözleşmeci Devletin adı;
- (b) olaylara ilişkin bir açıklama;
- (c) iddia edilen Sözleşme ihlal(ler)i ve dayanaklarına ilişkin bir açıklama;
- (d) Sözleşme'nin 35 § 1 maddesinde belirtilen kabul edilebilirlik kriterlerine (iç hukuk yollarının tüketilmesi ve altı aylık süre kuralı) uyulduğuna ilişkin bir açıklama;
- (e) başvurunun amacı ve zarar gördüğü iddia edilen taraf veya taraflar adına Sözleşme'nin 41. Maddesi uyarınca yapılan adil tazmin talebinin genel olarak belirtilmesi ve
- (f) Temsilci olarak atanan kişi veya kişilerin ad ve adresleri;

ve bunların yanında

- (g) başvurunun amacıyla ilgili yargısal olan veya olmayan, ilgili her türlü belgenin ve özellikle kararların birer kopyası.

Madde 47³⁵ – Bireysel başvurunun içeriği

1. Sözleşme'nin 34. Maddesi uyarınca, bir başvuru, ilgili Bölüm Başkanı aksine karar vermedikçe, Yazı İşleri Müdürlüğü'nün hazırladığı başvuru formu ile yapılır. Başvuru formunda şunlar yer alır:

³⁵ 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002, 11 Aralık 2007 ve 22 Eylül 2008 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

- (a) başvuranın adı, doğum tarihi, milliyeti, cinsiyeti, mesleği ve adresi;
- (b) varsa, temsilcisinin adı, mesleği ve adresi;
- (c) aleyhine başvuru yapılan Sözleşmeci Taraf veya Tarafların adı;
- (d) olaylara dair kısa ve öz bir açıklama;
- (e) iddia edilen Sözleşme ihlal(ler)i ve görüşlere dair kısa ve öz bir açıklama;
- (f) başvuranın Sözleşme'nin 35§1. maddesinde öngörülen kabul edilebilirlik kriterlerine (iç hukuk yollarının tüketilmesi ve altı aylık süre kuralı) uyduğuna dair kısa ve öz bir açıklama ve
- (g) başvurunun amacı ve bunlarla birlikte
- (h) başvurunun amacıyla ilgili yargısal olan veya olmayan, ilgili her türlü belgenin ve özellikle kararların birer kopyası.

2. Başvuranlar ayrıca:

- (a) Sözleşme'nin 35 § 1 maddesinde yer alan kabul edilebilirlik kriterlerinin (iç hukuk yollarının tüketilmesi ve altı aylık süre kuralı) yerine getirildiğini göstermek amacıyla, özellikle bu maddenin 1(h) fıkrasında sözü edilen belge ve kararlar olmak üzere, bilgi sağlarlar;
- (b) şikâyetlerini başka uluslararası soruşturma ve çözüm organları önüne götürüp götürmediğini bildirirler.

3. Kimliklerinin açıklanmasını istemeyen başvuranlar bunu belirtir ve kamunun Mahkeme önündeki yargılamalar hakkında bilgi edinmesi yönündeki normal kuraldan ayrılmayı haklı kılacak gerekçeleri belirten bir beyanda bulunur. Daire Başkanı kimliğin saklı tutulmasına istisnai ve gerçekten gerekli hallerde izin verebilir.

4. Bu maddenin birinci ve ikinci fıkralarında belirtilen koşullara uyulmaması, Mahkeme'nin başvuruyu incelememesi sonucunu doğurabilir.

5. Sözleşme'nin 35 § 1 maddesi doğrultusunda başvurunun yapıldığı tarihin, özet şeklinde, başvuranın Mahkeme tarafından verilen süre içinde başvuru formunun uygun şekilde tamamlanıp gönderilmesi halinde, başvurunun konusunu belirttiği ilk bildirim tarihi olarak kabul edilir. Ancak Mahkeme, haklı bir sebep bulunması halinde, başka bir tarihi kabul başvurunun yapıldığı tarih olarak edebilir.

6. Başvuranlar adreslerindeki ve başvuruya ilişkin tüm koşullardaki her hangi bir değişikliği Mahkeme'ye bildirirler.

Bölüm III – Raportör Yargıçlar

Madde 48³⁶ – Devletlerarası başvurular

1. Sözleşme'nin 33. Maddesi uyarınca bir başvuru yapıldığında, davayı görmek üzere oluşturulan Daire, bir veya birden fazla yargıcı Raportör Yargıç(lar) olarak görevlendirir. Raportör Yargıç(lar), ilgili Sözleşmeci Tarafların yazılı cevaplarını aldıktan sonra kabul edilebilirlik hakkında bir rapor sunarlar.

2. Raportör Yargıç(lar) bu raporları, taslakları ve Daire'nin ve Başkan'ın görevini yerine getirmesi sırasında yardımcı olabilecek diğer belgeleri sunar.

Madde 49³⁷ – Bireysel başvurular

1. Bir başvuranın bizzat kendisi tarafından sunulan materyalden, başvurunun kabul edilemez olduğu ve başvurunun kayıttan düşürülmesi gerektiğinin anlaşılması halinde, aksine özel bir sebep bulunmadıkça, bu başvuru tek yargıçlı oluşum tarafından görülür.

2. Sözleşme'nin 34. maddesine göre bir başvuru yapıldığında ve bu başvurunun İçtüzüğü'nün 53 § 2 maddesi uyarınca kendisine tevdi edilen işlevleri yerine getiren bir Komite veya Daire tarafından incelenmesi haklı sebebe dayandırıldığında, davayı incelemekle görevlendirilen Bölüm Başkanı, bir yargıcı, başvuruyu inceleyecek olan bir Raportör Yargıç olarak görevlendirir.

3. Raportör Yargıçlar başvuruları incelerken,

(a) olaylara dayanan bilgi, belge veya ilgili olduğunu düşündükleri materyalleri, belirlenen süre içinde sunmalarını taraflardan isteyebilirler;

(b) davanın bir Daire ya da Komite tarafından görülmesi talimatını veren Bölüm Başkanına bağlı olarak, başvurunun tek yargıçlı oluşum, Komite ya da Daire tarafından görülüp görülmeyeceğine karar verirler;

(c) görevlerini yaparken Daireye, Komiteye veya ilgili Başkana yardımcı olabilecek raporları, taslakları ve diğer belgeleri sunarlar.

Madde 50 – Büyük Daire davaları

Bir davanın Sözleşme'nin 30 veya 43. Maddeleri uyarınca Büyük Daire'ye nakledilmesi halinde, Büyük Daire Başkanı, Büyük Dairenin bir üyesini veya devletlerarası başvuru halinde bir veya birden fazla üyesini Raportör Yargıç olarak görevlendirir.

³⁶ 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

³⁷ 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002, 4 Temmuz 2005, 13 Kasım 2006 ve 14 Mayıs 2007 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

Bölüm IV – Kabul edilebilirlikle ilgili yargılamalar

Devletlerarası Başvurular

Madde 51³⁸ – Başvuruların havalesi ve sonrasında izlenecek usul

1. Sözleşme'nin 33. maddesi uyarınca bir başvuru yapıldığı zaman, Mahkeme Başkanı hemen bu başvuruyu davalı Sözleşmeci Tarafa tebliğ eder ve başvuruyu Bölümlerden birine havale eder.

2. İctüzüğün 26 § 1 (a) maddesine göre başvuran ve davalı Sözleşmeci Taraflara ilişkin olarak seçilmiş olan yargıçlar davayı görmek üzere oluşturulan Dairede re'sen (*ex officio*) yer alırlar. Başvuru birden fazla Sözleşmeci Taraf tarafından yapılmış ise veya Sözleşmeci Taraflar tarafından aynı amaçla yapılan başvurular İctüzüğün 42. maddesine göre birlikte inceleniyorsa, İctüzüğün 30. maddesi uygulanır.

3. Davanın bir Bölüme havalesi üzerine, Bölüm Başkanı, İctüzüğün 26 § 1 maddesine göre bir Daire oluşturur ve davalı Sözleşmeci Tarafı başvurunun kabul edilebilirliği hakkındaki yazılı görüşlerini bildirmeye davet eder. Bu suretle elde edinilen görüşler, Yazı İşleri Müdürü tarafından başvuran Sözleşmeci Tarafa iletilir; başvuran Taraf yanıt olarak kendi görüşlerini sunabilir.

4. Başvuru hakkında kabul edilebilirlik kararı verilmesinden önce, Daire veya Daire Başkanı Tarafları daha başka yazılı görüşler sunmaya davet edebilir.

5. Bir veya daha fazla Sözleşmeci Tarafın talebi üzerine veya Dairenin kendiliğinden karar vermesi halinde, kabul edilebilirlik konusunda bir duruşma yapılır.

6. Daire Başkanı yazılı ve gerektiği takdirde sözlü usulü belirlemeden önce Taraflara danışır.

Bireysel Başvurular

Madde 52³⁹ – Başvuruların Bölümlere havalesi

1. Sözleşme'nin 34. Maddesi uyarınca yapılan bir başvuru, davaların Bölümler arasında adil dağılımını gözeterek Mahkeme Başkanı tarafından, Bölümlerden birine havale edilir.

2. Sözleşme'nin 26 § 1 maddesinde öngörülen yedi yargıçtan oluşan Daire, ilgili Bölüm Başkanı tarafından İctüzüğün 26 § 1 maddesi doğrultusunda oluşturulur.

3. Yukarıdaki fıkraya göre bir Daire oluşturuluncaya kadar, Bölüm Başkanı bu İctüzükle Daire Başkanına verilen bütün yetkileri kullanır.

Madde 52A⁴⁰ – Tek yargıç önündeki usul

³⁸ 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

³⁹ 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

1. Sözleşme'nin 27. Maddesi doğrultusunda, tek yargıç, 34. madde uyarınca yapılmış bulunan bir başvurunun, karar başka bir incelemeyi gerektirmiyorsa, kabul edilemez olduğuna ya da başvurunun Mahkeme'nin dava listesinden düşürülmesine karar verebilir. Bu karar nihaidir. Başvuran karara ilişkin olarak bir mektupla bilgilendirilir.
2. Sözleşme'nin 26 § 3 maddesi doğrultusunda, tek yargıç, adına seçildiği Sözleşmeci Tarafa karşı yapılmış herhangi bir başvuruyu inceleyemeyebilir.
3. Tek yargıç, bu maddenin ilk fıkrasında öngörülen şekilde verilen bir karar almazsa, başvuruyu, incelenmek üzere Komite ya da Daire'ye gönderir.

Madde 53⁴¹ – Komite önündeki usul

1. Sözleşme'nin 28 § 1(a) maddesine uygun olarak, Komite, yargılamanın herhangi bir aşamasında oybirliği ile bir başvurunun –eğer karar başkaca bir incelemeyi gerektirmiyorsa– kabul edilemez olduğuna ya da Mahkeme'nin dava listesinden düşürülmesine karar verebilir.
2. İçtüzüğü'nün 54 § 2 (b) maddesi uyarınca taraflardan alınan görüşler ışığında, Komite davanın Sözleşme'nin 28 § 1 (b) maddesinde öngörülen usule uygun olarak incelenebileceğine ikna olursa, oybirliği ile kabul edilebilirlik ve uygunsu adil tazmin hükümleri dahil karar verebilir.
3. İlgili Sözleşmeci Taraf adına seçilmiş yargıç Komite üyesi değilse, Komite Sözleşme'nin 28 § 1 (b) maddesinde öngörülen, Tarafın başvuru usulüne itiraz edip etmemesi dahil bütün ilgili unsurları dikkate alarak, yargılamanın herhangi bir aşamasında, oybirliği ile yargıçı üyelerinden birinin yerini almaya davet edebilir.
4. Sözleşme'nin 28§1. maddesi uyarınca alınan karar ve hükümler kesindir.
5. Hem başvuran hem de ilgili Sözleşmeci Taraf, mevcut İçtüzük kuralları uyarınca başvuruya daha önceden dahil oldukları durumlarda, Komite aksine karar vermedikçe, Sözleşme'nin 28 § 1 (a) maddesi uyarınca Komite kararı hakkında bir mektupla bilgilendirilirler.
6. Komitenin herhangi bir karar veya hüküm vermemesi durumunda, başvuru İçtüzüğü'nün 52 § 2 maddesi uyarınca davayı incelemek üzere oluşturulan Daire'ye gönderilir.
7. İçtüzüğü'nün 79–81. maddeleri arasındaki hükümler, Komite nezdindeki yargılamalarda gerekli değişikliklerle birlikte (*mutatis mutandis*) uygulanır.

Madde 54⁴² – Daire önündeki usul

1. Daire başvurunun kabul edilemez olduğuna ve davanın kayıttan düşmesine hemen karar verebilir.
2. Daire veya Daire Başkanı,

⁴⁰ 13 Kasım 2006 tarihinde Mahkeme tarafından eklenmiştir.

⁴¹ 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002, 4 Temmuz 2005, 14 Mayıs 2007 ve 16 Ocak 2012 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

⁴² 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

(a) taraflardan, konu ile ilgili olduğunu düşündüğü bilgi, belge veya diğer materyalleri sunmalarını isteyebilir;

(b) davalı Devlete başvuruyu iletir ve başvuru hakkındaki görüşlerini bildirmeye davet eder; davalı Devletin görüşlerini aldıktan sonra, başvuruyu buna cevap olarak görüş sunmaya davet edebilir;

(c) tarafları daha fazla yazılı görüş bildirmeye davet edebilir.

3. Daire, kabul edilebilirlik kararı vermeden önce, tarafların talebi üzerine veya kendi isteğiyle, Sözleşme'deki görevlerinin yerine getirilmesinin gereği olarak duruşma yapmaya karar verebilir. Bu durumda, Daire istisnai olarak aksine karar vermedikçe, tarafları başvurunun esasıyla ilgili sorunlar hakkında da görüşlerini bildirmeye davet eder.

Madde 54A⁴³ – Kabul edilebilirlik ve dava esasının birlikte incelenmesi

1. Daire, İçtüzüğün 54 § 2 (b) maddesi gereğince, bir davalı Sözleşmeci Tarafa başvuruyu bildirirken, Sözleşme'nin 29 § 3 maddesi uyarınca davanın kabul edilebilirlik ve esasını aynı anda incelemeye de karar verebilir. Böyle durumlarda taraflardan görüşlerine, adil tazminata ilişkin taleplerini ve dostane çözüm ile ilgili tekliflerini de eklemeleri istenir. İçtüzüğün 60 ve 62. maddeleri, gerekli değişikliklerle birlikte (*mutatis mutandis*) uygulanır. Ancak, Mahkeme, gerekli gördüğü takdirde, herhangi bir aşamada kabul edilebilirliğe ilişkin ayrı bir karar alma kararına varabilir.

2. Dostane çözüme veya başka bir çözüme varılmazsa ve Daire, tarafların iddia ve savunmaları ışığında davanın kabul edilebilir olduğuna ve esas bakımından karara hazır olduğuna kanaat getirirse, kabul edilebilirliğe ilişkin ayrı karar verme kararı halinde bunu saklı tutarak, derhal Daire'nin kabul edilebilirlik hakkındaki kararını içeren bir nihai karara varır.

Devletlerarası ve bireysel başvurular

Madde 55 – Kabul edilemezlik itirazları

Davalı Sözleşmeci Taraf, kabul edilemezlik konusundaki itirazını, itirazın niteliği ve koşulları elverdiği ölçüde, yazılı veya sözlü olarak, İçtüzüğün 51 veya 54. maddelerinde öngörülen şekilde başvurunun kabul edilebilirliği hakkındaki görüşlerini sunarken ileri sürmelidir.

Madde 56⁴⁴ – Daire kararı

1. Bir Daire kararında, kararın oybirliğiyle mi yoksa oy çokluğuyla mı alındığı belirtilir ve kararın gerekçeleri gösterilir.

2. Daire kararı, Yazı İşleri Müdürü tarafından başvurana iletilir. Karar ayrıca ilgili Sözleşmeci Taraf veya Taraflar ile bu İçtüzük hükümleri uyarınca daha önce başvurunun bildirildiği,

⁴³ 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002 tarihlerinde Mahkeme tarafından eklenmiştir ve 13 Aralık 2004 ve 13 Kasım 2006 tarihlerinde değiştirilmiştir.

⁴⁴ 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002 ve 13 Kasım 2006 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

İnsan Hakları Komiseri dahil, tüm üçüncü kişilere de gönderilir. Dostane çözüme varılırsa, davanın kayıttan düşürülmesi kararı, İçtüzüğü'nün 43 § 3 maddesi uyarınca Bakanlar Komitesi'ne gönderilir.

Madde 57⁴⁵ – Kararların dili

1. Mahkeme, bir kararın her iki resmi dilde verilmesini kararlaştırmadıkça, bütün kararlar İngilizce veya Fransızca olarak verilir.
2. Mahkeme'nin resmi raporlarında bu tür kararların yayınlanması, İçtüzüğü'nün 78. maddesinde öngörüldüğü şekilde, Mahkeme'nin her iki resmi dilinde yapılır.

⁴⁵ 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

Bölüm V - Başvurunun kabul edilmesinden sonraki yargılama

Madde 58⁴⁶ – Devletlerarası başvurular

1. Daire, Sözleşme'nin 33. Maddesi uyarınca yapılan bir başvuruyu kabul etmeye karar verirse, Daire Başkanı ilgili Sözleşmeci Taraflara danışarak, esas bakımından yazılı görüşlerin bildirilmesi ve daha fazla delil sunulması için bir süre tayin eder. Ancak Başkan, ilgili Sözleşmeci Tarafların anlaşmaları halinde, yazılı usulden vazgeçilmesine karar verebilir.
2. Bir veya birden fazla ilgili Sözleşmeci Tarafın talep etmesi veya Dairenin resen karar vermesi halinde, esas bakımından duruşma yapılır. Daire Başkanı izlenecek sözlü usulü belirler.

Madde 59⁴⁷ – Bireysel başvurular

1. Sözleşme'nin 34. Maddesi uyarınca yapılan bir başvurunun kabul edilebilir olarak bildirilmesi üzerine, Daire veya Daire Başkanı, tarafları daha fazla delil ve yazılı görüş sunmaya davet edebilir.
2. Aksine karar verilmedikçe, taraflara, görüşlerini sunmaları için aynı süre verilir.
3. Daire, Sözleşme'deki görevlerinin ifasının gerektirdiği durumlarda, taraflardan birinin talebi üzerine veya re'sen, esas bakımından duruşma yapılmasına karar verebilir.
4. Daire Başkanı, uygun gördüğünde yazılı ve sözlü usulü tayin eder.

Madde 60⁴⁸ – Adil tazminat talepleri

1. Mahkeme'nin, başvuranın Sözleşme'de yer alan haklarının ihlal edildiğini tespit etmesi halinde, Sözleşme'nin 41. Maddesi uyarınca adil tazminat talep eden başvuran, bu yönde özel bir talepte bulunmalıdır.
2. Başvuran, Daire Başkanı aksine karar vermedikçe, esas bakımından görüşlerini sunması için verilen zaman süresi içerisinde, destekleyici belgelerle birlikte bütün taleplerini başlıklar altında ayrıntılı olarak sunmak zorundadır.
3. Başvuranın yukarıdaki fıkralardaki şartlara uymaması halinde, Daire, talepleri bütünüyle veya kısmen reddedebilir.
4. Başvuranın talepleri, hakkında görüş bildirmesi için davalı Sözleşmeci Tarafa iletilir.

⁴⁶ 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

⁴⁷ 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

⁴⁸ 13 Aralık 2004 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

Madde 61⁴⁹ – Pilot-karar usulü

1. Bir başvuruya ilişkin olayların, ilgili Sözleşmecî Taraf'ta yapısal ya da sistemik bir sorun ya da benzer başvurulara neden olan başka benzer işlevsizlikler ortaya çıkarması durumunda, Mahkeme pilot-karar uygulaması başlatabilir ve pilot-karar verebilir.

2. (a) Mahkeme, pilot-karar usulünü başlatmadan önce, ilk olarak taraflardan, incelenen başvurudaki meselenin ilgili Sözleşmecî Taraf'ta böylesi bir sorunun ya da işlevsizliğin varlığından kaynaklanıp kaynaklanmadığına ve bu usul uyarınca başvurunun incelenmesinin uygunluğuna ilişkin görüşlerini ister.

(b) Mahkeme pilot-karar usulünü re'sen ya da bir ya da her iki tarafın talebi üzerine başlatabilir.

(c) Pilot-karar uygulaması için seçilen herhangi bir başvuru İçtüzüğü'nün 41. maddesi uyarınca öncelikli olarak işlem görecektir.

3. Mahkeme pilot-kararında, hem yapısal veya sistemik sorunun niteliğini veya diğer işlevsizlikleri, hem de ilgili Sözleşmecî Taraf'ın iç hukuk düzeninde, kararın hüküm fıkrasına uygun olarak alması gereken düzeltici tedbirlerin türünü tespit eder.

4. Mahkeme, gerekli tedbirlerin niteliğini ve teşkil edilen problemin iç hukuk düzeninde çözülebileceği hızı göz önünde tutarak, pilot kararın işlevsel hükümlerinde, yukarıda 3. paragrafta belirtilen pilot-kararının hüküm fıkrasındaki tedbirlerin belirli bir süre içinde yerine getirilmesini emredebilir.

5. Mahkeme bir pilot karar verirken, pilot kararda davalı Devlet tarafından alınması gereken bireysel ve genel tedbirlerin yerine getirilmesi beklentisiyle adil tazmin talebinin tamamını ya da bir kısmını saklı tutabilir.

6. (a) Mahkeme, uygun gördüğü takdirde, pilot kararın hüküm fıkrasında öngörülen gerekli düzeltici tedbirlerin uygulanmasını bekleyen bütün benzer başvuruların incelenmesini erteleyebilir.

(b) Başvuranlar, erteleme kararından uygun bir şekilde haberdar edilirler. Ayrıca, uygun görüldüğü takdirde, davalarını etkileyen bütün ilgili gelişmeler konusunda bilgilendirilirler.

(c) Mahkeme, dilediği zaman, düzgün bir adalet yönetiminin gerekleri nedeniyle ertelenen bir başvuruyu inceleyebilir.

7. Pilot dava, taraflarının dostane çözüm hususunda anlaşmaları halinde, bu tür bir anlaşma, diğer mevcut başvurulara veya muhtemel başvurulara ödenecek tazminatın yanında, pilot kararda tespit edilen genel tedbirlerin uygulaması hususunda davalı Hükümetin bir bildirimini içerir.

⁴⁹ 21 Şubat 2001 tarihinde Mahkeme tarafından eklenmiştir.

8. İlgili Sözleşmeci Tarafın pilot kararın hüküm fıkrasına uygun davranmaması halinde, Mahkeme, aksi yönde bir karar vermedikçe, yukarıda 6. paragraf uyarınca ertelediği başvuruların incelenmesine yeniden devam eder.

9. Bakanlar Komitesi, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri ve Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri, Mahkeme'nin bir Sözleşmeci Taraf'ta yapısal ya da sistemik sorunun varlığına dikkat çektiği herhangi başka bir kararın yanı sıra verdiği bir pilot karar hususunda bilgilendirilir.

10. Pilot-karar yargılamasının başlatıldığına, pilot kararın verilmesine ve bu kararın icrasının yanında yargılamanın sonlandırıldığına ilişkin bilgi, Mahkeme'nin web sitesinde yayınlanır.

Madde 62⁵⁰ – Dostane çözüm

1. Bir başvurunun kabul edilebilirliğinin beyan edilmesi durumunda, Dairenin veya Daire Başkanının talimatları gereğince hareket eden Yazı İşleri Müdürü, Sözleşme'nin 39 § 1 maddesi doğrultusunda sorun hakkında dostane bir çözüme ulaşılabilmesi amacıyla taraflarla bağlantıya geçer. Daire, böyle bir çözümü kolaylaştırmak için uygun görünen tedbirleri alır.

2. Sözleşme'nin 39 § 2 maddesi uyarınca, dostane çözüm görüşmeleri gizlidir ve tarafların ihtilafı yargılamadaki savlarını etkilemez. Dostane çözüm girişimleri çerçevesinde yapılan hiçbir yazılı veya sözlü tebliğe ve hiçbir öneri veya itirafa, ihtilafı yargılama sırasında atıfta bulunulamaz veya dayanılmaz.

3. Daire'nin, tarafların bir dostane çözüm üzerinde anlaştıkları konusunda Yazı İşleri Müdürü tarafından bilgilendirilmesi durumunda, Daire, ulaşılan çözümün Sözleşme ve bağlı Protokollerde tanımlanan insan haklarına saygı esasına dayandığını doğruladıktan sonra, İçtüzüğü'nün 44 § 3 maddesi uyarınca davanın kayıttan düşmesine karar verir.

4. 2 ve 3. fıkralar, gerekli değişikliklerle birlikte (*mutatis mutandis*) İçtüzüğü'nün 54A maddesinde öngörülen usule de uygulanır.

⁵⁰ 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002 ve 13 Kasım 2006 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

Bölüm VI – Duruşmalar

Madde 63⁵¹ – Duruşmaların aleniliği

1. Bu maddenin 2. fıkrası uyarınca, Daire, istisnai durumlarda re'sen veya taraflardan birinin veya ilgili kişinin talebi üzerine aksine karar vermedikçe, duruşmalar alenidir.

2. Çocukların yararı ve tarafların özel yaşamının korunması gerektirdiğinde veya aleniyetin adalete zarar verdiği özel durumlarda, Dairenin görüşüne göre kesinlikle gerekli görülen ölçüde, demokratik bir toplumda ahlakın, kamu düzeninin ya da ulusal güvenliğin gerektirdiği durumlarda, basın mensupları ve duruşmayı izleyenler duruşmanın tamamından ya da bir bölümünden çıkarılabilir.

3. Bu maddenin 1. fıkrası uyarınca, herhangi bir duruşmanın gizli yapılması talebi gerekçeli olmalıdır ve duruşmanın tümünden mi yoksa bir kısmından mı aleniyetin kaldırılmasının talep edildiği belirtilmelidir.

Madde 64⁵² – Duruşmaların yürütülmesi

1. Daire Başkanı duruşmaları düzenler ve yönetir, Daire huzurundakilerin konuşma düzenini tespit eder.

2. Herhangi bir yargıç, Daire huzuruna çıkan herhangi bir kimseye soru sorabilir.

Madde 65⁵³ – Duruşmaya gelmeme

Taraflardan birinin veya duruşmada bulunması gereken herhangi bir kişinin duruşmaya gelmemesi halinde, Daire, duruşmaya devam etmenin, adaletin usule uygun olarak uygulanmasıyla bağdaştığına kanaat getirdiği takdirde, duruşmaya devam edebilir.

Madde 66-69

Yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 70⁵⁴ – Duruşma tutanakları

1. Daire Başkanının talimat vermesi halinde, Yazı İşleri Müdürü duruşma tutanaklarının tutmakla görevlidir. Tutanaklarda şunlar yer alır:

- (a) Daire'nin bileşimi;
- (b) Daire huzuruna çıkanların listesi;
- (c) verilen ifadelerin, sorulan soruların ve verilen yanıtların metni;
- (d) duruşma sırasında alınan herhangi bir kararın metni.

⁵¹ 7 Temmuz 2003 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

⁵² 7 Temmuz 2003 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

⁵³ 7 Temmuz 2003 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

⁵⁴ 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

2. Tutanakların tümünün veya bir kısmının resmi olmayan dillerden birinde olması halinde, Yazı İşleri Müdürü tutanakların resmi dillerden birine çevrilmesini sağlar.
3. Daire Başkanının veya Yazı İşleri Müdürünün kontrolüne tabi olarak, tarafların temsilcilerine, düzeltmeler yapabilmeleri için tutanakların birer kopyası verilir; ancak hiçbir durumda tutanaklar üzerinde, söylenen sözlerin anlamını ve konuyla ilgisini değiştirecek değişiklikler yapılamaz. Daire Başkanının talimatları doğrultusunda Yazı İşleri Müdürü bu amaç için bir zaman sınırı koyar.
4. Tutanaklar düzeltildikten hemen sonra, Daire Başkanı ve Yazı İşleri Müdürü tarafından imzalanır ve onaylı belge haline gelir.

Bölüm VII – Büyük Daire önündeki Yargılama

Madde 71⁵⁵ – Usul hükümlerinin uygulanabilirliği

1. Daireler önündeki yargılamayı düzenleyen hükümler, gerekli değişikliklerle birlikte (*mutatis mutandis*) Büyük Daire önündeki yargılamada da uygulanır.
2. Duruşma yapılmasıyla ilgili İçtüzüğün 54 § 3 ve 59 § 3 maddeleri uyarınca bir Daire'ye tanınan yetkiler, Büyük Daire önündeki yargılama sırasında Büyük Daire Başkanı tarafından da kullanılabilir.

Madde 72 – Bir Dairenin yargılama yetkisini Büyük Daireye bırakması

1. Sözleşme'nin 30. maddesi uyarınca, Daire önünde görülen bir davanın, Sözleşme veya Ek Protokollerin yorumlanmasını etkileyen ciddi bir sorun gündeme getirmesi veya Daire'nin önündeki sorunun çözümünün Mahkeme'nin daha önceki bir içtihadı ile uyuşmazlık yaratacak olması halinde, davanın taraflarından biri bu maddenin 2. fıkrası uyarınca itiraz etmedikçe, Daire, hüküm vermeden önceki herhangi bir aşamada yargılama yetkisini Büyük Daire'ye bırakabilir. Yargılama yetkisini bırakma kararı için gerekçe gösterme zorunluluğu yoktur.
2. Yazı İşleri Müdürü, Daire'nin yargılama yetkisini bırakma niyetinde olduğunu taraflara bildirir. Taraflar, bu bildirim yapıldığından itibaren bir ay içinde usulüne göre gerekçeli olarak Yazı İşleri Müdürlüğüne itiraz dilekçesi verebilirler. Bu şartları taşımayan bir itiraz Daire tarafından geçersiz kabul edilir.

Madde 73 – Tarafın davanın Büyük Daire'ye gönderilmesi talebi

1. Sözleşme'nin 43. maddesi uyarınca, dava taraflarından herhangi biri istisnai olarak, bir Daire kararının verilmiş tarihten itibaren üç ay içerisinde, davanın Büyük Daireye gönderilmesine ilişkin olarak Yazı İşleri Müdürlüğü'ne yazılı talepte bulunabilir. [İlgili] taraf, talebinde, Sözleşme ve ona bağlı Protokollerin yorumlanmasını ve uygulanmasını etkileyen ciddi meseleyi veya Büyük Daire tarafından incelenmesinin gerekli olduğu düşünülen genel nitelikte ciddi olan konuyu belirtir.
2. İçtüzüğün 24 § 5 maddesi doğrultusunda oluşturulan Büyük Dairenin beş yargıçlı kurulu, bu talebi yalnızca dosya üzerinden inceler. Bu kurul, sadece davanın böyle bir sorunu veya konuyu ortaya çıkardığının düşünülmesi halinde, talebi kabul eder. Talebin reddedilmesi halinde gerekçe gösterme zorunluluğu yoktur.
3. Kurulun talebi kabul etmesi halinde, Büyük Daire, son karar olarak davaya ilişkin kararı verir.

⁵⁵ 17 Haziran ve 8 Temmuz 2002 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

Bölüm VIII – Son kararlar

Madde 74⁵⁶ – Son kararın içeriği

1. Sözleşme'nin 28, 42 ve 44. maddelerinde belirtildiği gibi, bir son kararda şunlar yer alır:

(a) İlgili Daire veya Komite'yi oluşturan Daire Başkanı'nın ve diğer yargıçların adları ile Yazı İşleri Müdürü ve Müdür Yardımcısı'nın adları;

(b) kararın alındığı ve açıklandığı tarihler;

(c) tarafların kim oldukları;

(d) tarafların Ajanlarının, avukatlarının ya da danışmalarının adları;

(e) izlenen usulün anlatımı;

(f) davaya konu olaylar;

(g) tarafların savunmalarının özeti;

(h) hukuki gerekçeler;

(i) hüküm fıkraları;

(j) eğer verilmiş ise masraflar hakkındaki karar;

(k) çoğunluğu oluşturan yargıçların sayısı;

(l) gerekli ise, hangi metnin orijinal olduğunun belirtilmesi.

2. Davanın görüşülmesine katılmış herhangi bir yargıcın, kararla aynı yöndeki görüşünü veya muhalif görüşünü veya kısa bir muhalefet beyanını karara ekleme hakkı vardır.

Madde 75⁵⁷ – Adil tazminata ilişkin karar

1. Daire ya da Komite'nin bir davada Sözleşme ya da Protokollerinin ihlalini tespit etmesi halinde, İçtüzüğü'nün 60. maddesine uygun olarak belirli bir talepte bulunulmuşsa ve dava karara hazırsa, Sözleşme'nin 41. maddesinin uygulanması hakkındaki hüküm de aynı son kararda verilir; dava karara hazır değilse, Daire ya da Komite bu sorunu tamamen veya kısmen saklı tutar ve diğer usul işlemlerine geçer.

2. Sözleşme'nin 41. maddesinin uygulanması bakımından, Daire ya da Komite, mümkün olduğunca, davanın esası hakkında karar veren yargıçlardan oluşur. Özgün Daire ya da Komite'nin oluşturulmasının mümkün olmaması halinde, Bölüm Başkanı, Daire veya Komiteyi kura çekerek tamamlar veya yeniden oluşturur.

⁵⁶ 13 Kasım 2006 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

⁵⁷ 13 Aralık 2004 ve 13 Kasım 2006 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

3. Daire ya da Komite, Sözleşme'nin 41. maddesi uyarınca, adil tazminata hükmederken, tayin edilen süre içinde bir ödeme yapılmadığı takdirde hükmedilen miktara faiz uygulanmasına karar verebilir.

4. Zarar gören taraf ile zarardan sorumlu Sözleşmeci Taraf arasında bir anlaşmaya varıldığı için Mahkeme'ye bildirilmesi halinde, Mahkeme, anlaşmanın hakkaniyete uygunluğu araştırır ve anlaşma hakkaniyete uygun ise, İçtüzüğü'nün 43 § 3 maddesinin ikinci fıkrası uyarınca davanın kayıttan düşmesine karar verir.

Madde 76⁵⁸ – Son kararın dili

1. Mahkeme bir son kararın her iki resmi dilde de verilmesine karar vermedikçe, bütün son kararlar İngilizce veya Fransızca olarak verilir.

2. İçtüzüğü'nün 78. maddesi gereğince son kararlar, Mahkeme'nin resmi kararlar dergisinde her iki resmi dilde yayınlanır.

Madde 77⁵⁹ – Son kararın imzalanması, açıklanması ve tebliği

1. Son kararlar, Daire ya da Komite Başkanı ve Yazı İşleri Müdürü tarafından imzalanır.

2. Bir Daire tarafından verilen son karar, Daire Başkanı veya kendisi tarafından görevlendirilen diğer bir yargıç tarafından aleni bir duruşmada okunabilir. Tarafların temsilcileri, uygun bir süre öncesinden bu duruşmanın tarihi hakkında bilgilendirilir. Aksi takdirde ve Komitelerin son kararları doğrultusunda, bu maddenin 3. fıkrasında öngörüldüğü şekilde bildirim, bu kararın açıklanmasını tayin eder.

3. Son karar, Bakanlar Komitesine iletilir. Yazı İşleri Müdürü, suretlerini Avrupa Konseyi Genel Sekreterine, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri dâhil üçüncü taraflara ve doğrudan ilgili üçüncü kişilere gönderir. Usulüne uygun olarak imzalanmış ve mühürlenmiş asli nüsha Mahkeme'nin arşivinde saklanır.

Madde 78 – Son kararların ve diğer belgelerin yayınlanması

Sözleşme'nin 44 § 3 maddesi uyarınca, Mahkeme'nin kesinleşen son kararları, Yazı İşleri Müdürünün sorumluluğu altında, uygun bir biçimde yayınlanır. Yazı İşleri Müdürü ayrıca, seçilmiş son karar ve kararların ve Mahkeme Başkanı tarafından yayınlanması faydalı görülen belgelerin, resmi kararlar dergisinde yayınlanmasından da sorumludur.

Madde 79 – Son kararın yorumlanması talebi

1. Taraflardan biri, son kararın açıklanmasından itibaren bir yıl içinde, son kararın yorumlanması talebinde bulunabilir.

2. Bu talep Yazı İşleri Müdürlüğüne gönderilir. Talepte, yorumlanması istenen son kararın hüküm fıkrasında bulunan husus veya hususlar açıkça belirtilir.

⁵⁸ 7 Haziran ve 8 Temmuz 2002 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

⁵⁹ 13 Kasım 2006 ve 1 Aralık 2008 tarihlerinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

3. Özgün Dairenin kendisi, son kararın yorumlanmasını gerektirecek bir husus bulunmadığı gerekçesiyle yorumlama talebini reddedebilir. İlk Daireyi oluşturmak mümkün değilse, Mahkeme Başkanı kura çekerek Daireyi tamamlar veya yeniden oluşturur.

4. Daire bu talebi reddetmezse, Yazı İşleri Müdürü talebi diğer tarafa veya taraflara gönderir ve Daire Başkanı tarafından tayin edilen süre içinde yazılı mütalaalarını sunmaya davet eder. Dairenin bir duruşma yapmaya karar vermesi halinde, Daire Başkanı duruşma için gün de tayin eder. Daire hüküm şeklinde bir karar verir.

Madde 80 – Son kararın düzeltilmesi talebi

1. Taraflardan biri, mahiyeti gereği son karar üzerinde belirleyici bir etkisi olan ve kararın tefhim edildiği tarihte Mahkeme tarafından bilinmeyen ve kendisi tarafından da bilinmesi mümkün olmayan bir olayın varlığını öğrendiği takdirde, bu olayı öğrendiği tarihten itibaren altı ay içinde Mahkeme'den kararın düzeltilmesini talep edebilir.

2. Bu talepte hangi kararın düzeltilmesinin istendiği belirtilir ve bu maddenin birinci fıkrasında aranan şartlara uyulduğunu göstermek için gerekli bilgilere yer verilir. Bu talebi destekleyen bütün belgelerin bir kopyası eklenir. Bu talep ve destekleyici belgeler Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından dosyaya konur.

3. Esas hakkında kararı veren özgün Dairenin kendisi, bu talebin incelenmesi için bir sebep bulunmadığı gerekçesiyle talebi reddetmeye karar verebilir. Özgün Daireyi oluşturmanın mümkün olmadığı durumda, Mahkeme Başkanı kura çekerek Daire'yi tamamlar veya yeniden oluşturur.

4. Daire bu talebi reddetmezse, Yazı İşleri Müdürü talebi diğer tarafa veya taraflara gönderir ve Daire Başkanı tarafından tayin edilen süre içinde yazılı mütalaalarını bildirmeye davet eder. Dairenin bir duruşma yapılmasına karar vermesi halinde, Daire Başkanı aynı zamanda duruşma gününü belirler. Daire hüküm şeklinde bir karar verir.

Madde 81 – Karar ve son kararlardaki hataların düzeltilmesi

Son kararların düzeltilmesi ve başvuru listesinin yenilenmesi ile ilgili hükümlere halel getirmeksizin, Mahkeme, bir kararı veya son kararı açıkladığı tarihten itibaren bir ay içinde re'sen veya taraflardan birinin talebi üzerine, yazım hatalarını, hesap hatalarını ve açık yanlışlıkları giderebilir.

Bölüm IX – İstişari Mütalaalar

Madde 82

Mahkeme, istişari mütalaalarla ilgili prosedürde, Sözleşme'nin 47, 48 ve 49. maddelerinin hükümlerine ilave olarak aşağıdaki hükümleri uygular. Mahkeme ayrıca, uygun gördüğü ölçüde, maddelerin diğer hükümlerini de uygular.

Madde 83⁶⁰

İstişari mütalaa talebi Yazı İşleri Müdürlüğü'ne gönderilir. Bu talepte Mahkeme'den görüşü istenen sorun tam ve açık bir biçimde belirtilir ve ayrıca şunlar yer alır:

- (a) Bakanlar Komitesi'nin Sözleşme'nin 47§3. maddesinde belirtilen kararı kabul ettiği tarih;
- (b) Mahkeme'nin isteyeceği açıklamaları vermek üzere Bakanlar Komitesi tarafından görevlendirilmiş olan kişi veya kişilerin adları ve adresleri.

Sorunu izah etmeye yarayabilecek bütün belgeler talebe eklenir.

Madde 84⁶¹

1. Talebi alan Yazı İşleri Müdürü, talebin ve diğer belgelerin birer kopyasını Mahkeme'nin bütün üyelerine iletir.
2. Yazı İşleri Müdürü, Sözleşmeci Taraflara, talep üzerine Mahkeme'ye yazılı görüş sunabileceklerini bildirir.

Madde 85⁶²

1. Daire Başkanı yazılı görüşlerin veya diğer belgelerin gönderilmesi için bir süre tayin eder.
2. Yazılı görüşler ve diğer belgeler Yazı İşleri Müdürlüğü'ne gönderilir. Yazı İşleri Müdürü bunların birer kopyasını Mahkeme'nin bütün üyelerine, Bakanlar Komitesine ve Sözleşmeci Tarafların her birine iletir.

Madde 86

Yazılı usulün tamamlanmasından sonra Mahkeme Başkanı, yazılı görüşlerini sunmuş olan Sözleşmeci Taraflara bu amaçla yapılacak bir duruşmada, görüşlerini geliştirmelerine fırsat verilip verilmeyeceğine karar verir.

Madde 87⁶³

1. İstişari mütalaa talebi hakkında karar vermek üzere bir Büyük Daire oluşturulur.

⁶⁰ 4 Temmuz 2005 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

⁶¹ 4 Temmuz 2005 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

⁶² 4 Temmuz 2005 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

⁶³ 4 Temmuz 2005 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

2. Eğer Büyük Daire, bir istişari m talaas ın talebinin, Sözleşme'nin 47. maddesinde belirtildiği şekilde yetkisi d hiline girmediği kanısına varırsa, bu durumu gerekęeli kararında belirtir.

Madde 88⁶⁴

1. İstişari mütalaalar ve gerekęeli kararlar Büyük Daire tarafından oy çokluğuyla verilir. Bunlarda, çoğunluğu oluşturan yargıç sayısı belirtilir.

2. Bir yargıç dilediği takdirde Mahkemenin gerekęeli kararına veya istişari mütalaasına, bunlara uyan ya da zıt düşen ayrı bir görüş veya yalnızca muhalif bir beyan ekleyebilir.

Madde 89⁶⁵

Gerekęeli kararlar ya da istişari mütalaalar, Bakanlar Komitesine ve Sözleşmeci Taraflardan her birine önceden bildirildikten sonra, Büyük Daire Başkanı veya Başkan tarafından görevlendirilen bir yargıç tarafından açık duruşmada iki resmi dilden birinde okunur. Aksi takdirde İçtüzüğün 90. maddesinde öngörülen tebliğ, m talaas ya da gerekęeli kararın tefhimi yerine geçer.

Madde 90⁶⁶

İstişari m talaas veya gerekęeli karar, Büyük Daire Başkanı ve Yazı İşleri Müdürü tarafından imzalanır. Usulüne göre imzalanan ve mühürlenen özgün nüsha Mahkeme arşivinde saklanır. Yazı İşleri Müdürü onaylı  rnekleri Bakanlar Komitesi'ne, Sözleşmeci Taraflara ve Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne gönderir.

⁶⁴ 4 Temmuz 2005 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

⁶⁵ 4 Temmuz 2005 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

⁶⁶ 4 Temmuz 2005 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

Bölüm X⁶⁷ – Sözleşmenin 46 §§ 3,4 ve 5 maddeleri doğrultusundaki yargılamalar

Alt Bölüm I – Sözleşme'nin 46 § 3 maddesi uyarınca yapılacak yargılama

Madde 91

Sözleşme'nin 46 § 3 maddesi uyarınca herhangi bir yorum talebi Yazı İşleri Müdürü'ne yapılır. Talepte bahsedilen nihai kararın icrasını engelleyen yorum sorununun mahiyeti ve kaynağı aşağıdaki hususlarla birlikte tam ve açık bir şekilde açıklanır.

(a) varsa, son karara ilişkin Bakanlar Komitesi önündeki icra işlemlerine ilişkin bilgi;

(b) Sözleşme'nin 46 § 3 maddesinde belirtilen kararın bir örneği;

(c) Mahkeme'ye gereken açıklamaların yapılması amacıyla Bakanlar Komitesi tarafından görevlendirilen kişi ya da kişilerin adları ve adresleri.

Madde 92

1. Talep söz konusu nihai kararı veren Büyük Daire, Daire ya da Komite tarafından incelenir.

2. Özgün Büyük Daire, Daire ya da Komitenin oluşturulmasının mümkün olmadığı durumda, Mahkeme Başkanı, kura çekerek bunu tamamlar ya da yeniden oluşturur.

Madde 93

Bakanlar Komitesi tarafından Mahkeme'den talep edilen yorum sorunları hakkında Mahkeme'nin kararı kesindir. Yargıçların ayrı görüşleri kararda yer almaz. Hükmün örnekleri, Bakanlar Komitesi'ne, ilgili taraflara ve Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri dâhil üçüncü kişilere de gönderilir.

Alt Bölüm II – Sözleşme'nin 46 §§ 4 ve 5. maddeleri doğrultusundaki yargılamalar

Madde 94

Sözleşme'nin 46 § 1 maddesi uyarınca bir Sözleşmeci Tarafın sorumluluğunu yerine getirip getirmediğine ilişkin sorununun Mahkeme'ye sevk edilmesine ilişkin yargılamalarda, Mahkeme, Sözleşme'nin 31 (b) ve 46 §§ 4 ve 5. maddeleri hükümlerine ek olarak, aşağıdaki hükümleri uygular. Ayrıca uygun olduğunu düşündüğü ölçüde, İttüzüğün diğer hükümlerini de uygular.

Madde 95

Sözleşme'nin 46 § 4. maddesi uyarınca yapılan herhangi bir talep, gerekçelendirilir ve Yazı İşleri Müdürlüğü'ne yapılır. Talebe aşağıdaki unsurlar eklenir:

(a) ilgili son karar;

⁶⁷ 13 Kasım 2006 ve 14 Mayıs 2007 tarihlerinde Mahkeme tarafından eklenmiştir.

(b) varsa, ilgili taraflar tarafından sunulmuş yazılı görüşler ve yazışmalar dahil olmak üzere, ilgili son karara ilişkin Bakanlar Komitesi önündeki icra işlemleri hakkında bilgi;

(c) Davalı Sözleşmeci Taraf veya taraflara gönderilen resmi bildirimlerin ve Sözleşme'nin 46 § 4. maddesinde belirtilen kararın birer örneği;

(d) Mahkeme'ye gerekli açıklamaları yapmak amacıyla, Bakanlar Komitesi tarafından atanan kişi ya da kişilerin isim ve adresleri;

(e) soruna açıklık getirmesi muhtemel diğer bütün belgelerin örnekleri.

Madde 96

Mahkeme'ye sevk edilen sorun hakkında karar vermek amacıyla, İçtüzüğü'nün 24 § 2 (g) maddesine uygun olarak bir Büyük Daire oluşturulur.

Madde 97

Büyük Daire Başkanı Bakanlar Komitesine ve ilgili tarafları sevk edilen sorun hakkında yazılı yorumlarını sunabileceklerine dair bilgilendirir.

Madde 98

1. Büyük Daire Başkanı, yazılı yorumlar ve diğer belgelerin sunulması için süre sınırları belirler.
2. Büyük Daire, duruşma yapmaya karar verebilir.

Madde 99

Büyük Daire, son karar şeklinde kararını verir. Son kararın örnekleri, Bakanlar Komitesi ve ilgili tarafların yanı sıra İnsan Hakları Komiseri dâhil üçüncü taraflara iletilir.

Bölüm XI – Adli Yardım

Madde 100 (eski 91. madde)

1. Daire Başkanı, Sözleşme'nin 34. maddesine göre başvuru yapan başvuranın talebi üzerine veya re'sen, İçtüzüğü'nün 54 § 2 (b) maddesi uyarınca, davalı Sözleşmeci Taraftan başvurunun kabul edilebilirliği hakkında yazılı görüşlerin alındığı veya sunuş yapmaları için belirlenen sürenin dolduğu durumda, başvurana davasını sunmasıyla bağlantılı olarak ücretsiz adli yardım sağlanmasına karar verebilir.

2. İçtüzüğü'nün 105. Maddesi uyarınca, başvurana davasını Daire önünde sunması için adli yardım verilmesi durumunda, bu yardım, kendisinin Büyük Daire önünde temsil edilmesi amacıyla devam eder.

Madde 101 (eski 92. madde)

Adli yardım sadece, Daire Başkanının aşağıdaki noktalarda ikna olması halinde verilir:

(a) Daire önünde davanın gereği gibi görülmesi için gerekli olması;

(b) yüklenilen masrafların tamamını veya bir kısmını karşılamak için başvuranın yeterli mali imkânının bulunmaması.

Madde 102 (eski 93⁶⁸. madde)

1. Yüklenilen masrafların tamamının veya bir kısmının karşılanması için başvuruların yeterli mali imkânın bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla, başvuranlardan gelirlerini, mal varlıklarını ve bakmakla yükümlü oldukları kişiler adına üstlendikleri mali taahhütleri veya diğer mali yükümlülüklerini beyan edecekleri bir form doldurmaları istenir. Bu beyan yetkili yerel makam veya makamlar tarafından tasdik edilir.

2. Daire Başkanı, ilgili Sözleşmeci Devletten bu konuda yazılı görüş bildirmesini isteyebilir.

3. 1. fıkrada bahsedilen bilgiler alındıktan sonra, Daire Başkanı adli yardım sağlanıp sağlanmaması konusunda karar verir. Yazı İşleri Müdürü tarafları durumdan haberdar eder.

Madde 103 (eski 94. madde)

1. İçtüzüğü'nün 36 § 4. maddesine göre atanmış avukatların ve diğer kişilerin ücretleri ödenir. Uygun görülen durumlarda, birden fazla temsilciye ücret ödenir.

2. Adli yardım yalnızca temsilcilerin sadece ücretlerini değil, aynı zamanda başvuran veya görevlendirilmiş temsilci tarafından yüklenilen yolculuk ve geçim masraflarını ve gerekli diğer masrafları da kapsar.

Madde 104 (eski 95. madde)

Adli yardım verilmesi kararıyla ilgili olarak Yazı İşleri Müdürü

⁶⁸ 29 Mayıs 2006 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

(a) yürürlükteki adli yardım tarifesine göre ödenecek ücretin oranını;

(b) ödenecek masraf düzeyini belirler.

Madde 105 (eski 96. madde)

Daire Başkanı'nın, İçtüzüğü'nün 101. maddesindeki şartların artık yerine getirilmediğine kanaat getirmesi durumunda, adli yardım verilmesi kararını kaldırabilir veya değiştirebilir.

Başlık III – Geçici Maddeler

Eski 97. ve 98. maddeler yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 106 (eski 99. madde) – Mahkeme ve Komisyon Arasındaki İlişkiler

1. 11 no'lu Protokol'ün 5 §§ 4 ve 5. maddeleri uyarınca Mahkeme önüne getirilen davalarda Mahkeme Komisyon'dan, davanın görülmesinde yer alması amacıyla bir veya birden fazla üyesini temsilci olarak görevlendirmesini isteyebilir.
2. Yukarıdaki fıkrada sözü edilen davalarda Mahkeme, Sözleşme'nin eski 31. maddesine göre Komisyon'un kabul ettiği raporu dikkate alır.
3. Daire Başkanı aksine karar vermedikçe, davanın Mahkeme önüne getirilmesinden sonra en kısa süre içinde, sözü edilen rapor Yazı İşleri Müdürü aracılığıyla aleni duruma getirilir.
4. Daire Başkanı aksine karar vermedikçe, 11 no'lu Protokol'ün 5 §§ 2-5 maddeleri uyarınca, Mahkeme önüne getirilen davalarda bütün dilekçeler de dâhil olmak üzere, Komisyon'un dava dosyasının geri kalan bölümü gizliliğini sürdürür.
5. Komisyon'un delilleri topladığı ancak Sözleşme'nin eski 31. maddesine göre bir raporu henüz kabul edemediği davalarda, Mahkeme tam kayıtları, belgeleri ve Komisyon delegelerinin yaptıkları soruşturmadan edindikleri görüşleri dikkate alır.

Madde 107 (eski 100. madde) – Daire ve Büyük Daire yargılamaları

1. Sözleşme'ye ekli 11 no'lu Protokol'ün 5 § 4. maddesi uyarınca Mahkeme önüne getirilen davalarda, İçtüzüğü'nün 24 § 5 maddesi uyarınca oluşturulan bir Büyük Daire kurulu, sadece dava dosyalarının var olan içeriğine dayanarak, dava hakkında bir Dairenin veya Büyük Dairenin karar vereceğini tespit eder.
2. Dava hakkında Daire tarafından karar verilmesi halinde, karar 11 no'lu Protokol'ün 5 § 4 maddesi uyarınca kesinleşir ve İçtüzüğü'nün 73. maddesi uygulanmaz.
3. 11 no'lu Protokol'ün 5 § 5 maddesi uyarınca Mahkeme'ye gelen davalar, Mahkeme Başkanı tarafından Büyük Daire'ye gönderilir.
4. 11 no'lu Protokol'ün 5 § 5 maddesi uyarınca Büyük Daire'ye gönderilen her bir dava için Büyük Daire, İçtüzüğü'nün 24 § 3⁶⁹ maddesinde sözü edilen grupların birinden rotasyonla görevlendirilen yargıçlarla tamamlanır. Davalar gruplara dönüşümlü olarak tahsis edilir.

Madde 108 (eski 101.madde) – Adli yardım verilmesi

96. maddeye bağlı olarak, Sözleşme'ye ekli 11 no'lu Protokol'ün 5 §§ 2- 5 maddeleri uyarınca Mahkeme önüne getirilmiş davalarda Komisyon veya eski Mahkeme önündeki yargılamada başvurana adli yardım sağlanmasına dair verilmiş bir karar, başvuranın Mahkeme önünde temsil edilmesi amacıyla devam eder.

⁶⁹ 13 Aralık 2004 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

Madde 109– Son kararın düzeltilmesi talebi

(eski 102.⁷⁰ madde)

1. Taraflardan birinin eski Mahkeme tarafından verilmiş olan bir kararın düzeltilmesi talebinde bulunması halinde, Mahkeme Başkanı duruma göre İÇTÜZÜĞÜN 51 veya 52. maddelerinde belirtilen koşullar doğrultusunda Bölümlerden birini bu taleple görevlendirir.

2. İlgili Bölüm Başkanı, İÇTÜZÜĞÜN 80 § 3 maddesine bağlı olmaksızın, bu talebi incelemek üzere yeni bir Daire oluşturur.

3. Oluşturulacak Daire'de aşağıdaki kişiler re'sen (*ex officio*) yer alır:

(a) Bölüm Başkanı;

ve ilgili Bölümün üyesi olup olmadıklarına bakılmaksızın,

(b) ilgili Sözleşmeci Taraf ile ilgili olarak seçilmiş yargıç veya, bu yargıç bulunamıyorsa, İÇTÜZÜĞÜN 29. Maddesi uyarınca atanmış bir yargıç;

(c) eski Mahkeme'de kararı veren ilk Daire'nin üyesi olan Mahkeme yargıcı.

4. (a) Dairenin diğer üyeleri, ilgili Bölümün üyeleri arasından kura çekmek suretiyle Bölüm Başkanı tarafından görevlendirilir.

(b) Bu suretle görevlendirilmemiş olan Bölüm üyeleri, yedek yargıçlar olarak davada yer alır.

⁷⁰ 13 Aralık 2004 tarihinde Mahkeme tarafından değiştirilen şekliyle.

Başlık IV – Son Hükümler

Madde 110 (eski 103. madde) – Bir maddenin değiştirilmesi veya ertelenmesi

1. İhtüzüğün bir maddesi, Mahkeme genel kurulunda ele alınması için verilen bir önerge üzerine, bu önergenin Mahkeme'nin bütün üyelerinin üçte ikisi tarafından kabul edildikten sonra değiştirilebilir. Bir önerge, Mahkeme'nin bu önergeyi tartışacağı oturum tarihinden en az bir ay önce Mahkeme Yazı İşleri Müdürüne yazılı olarak verilir. Yazı İşleri Müdürü böyle bir önergeyi aldıktan sonra mümkün olan en kısa süre içinde bütün Mahkeme üyelerini bilgilendirir.

2. Mahkemenin iç işleyişi ile ilgili bir maddenin uygulanması, önceden bildirilmeyen bir önerge üzerine, ilgili Dairenin oybirliği ile alacağı bir kararla durdurulabilir. Bir maddenin uygulanmasının durdurulması, bu durdurma ile gözetilen belirli bir amacın elde edilmesiyle sınırlı tutulur.

Madde 111 Maddelerin yürürlüğe girmesi

(eski 104.⁷¹ madde)

Bu maddeler 1 Kasım 1998 tarihinde yürürlüğe girer.

⁷¹ 8 Aralık 2000 tarihinde kabul edilen değişiklikler derhal yürürlüğe girmiştir. 17 Haziran 2002 ve 8 Temmuz 2002 tarihlerinde kabul edilen değişiklikler 1 Ekim 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 7 Temmuz 2003 tarihinde kabul edilen değişiklikler 1 Kasım 2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 13 Aralık 2004 tarihinde kabul edilen değişiklikler 1 Mart 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 4 Temmuz 2005 tarihinde kabul edilen değişiklikler 3 Ekim 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 7 Kasım 2005 Tarihinde kabul edilen değişiklikler 1 Aralık 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 29 Mayıs 2006 tarihinde kabul edilen değişiklikler 1 Temmuz 2006 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 14 Mayıs 2007 tarihinde kabul edilen değişiklikler 1 Temmuz 2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 11 Aralık 2007, 22 Eylül ve 1 Aralık 2008 tarihlerinde kabul edilen değişiklikler 1 Ocak 2009 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 29 Haziran 2009 tarihinde kabul edilen değişiklikler 1 Temmuz 2009 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 13 Kasım 2006 ve 14 Mayıs 2007 tarihlerinde kabul edilen, Sözleşme'nin 14 nolu Protokolüne ilişkin değişiklikler 1 Haziran 2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

İçtüzük Eki⁷² (Soruşturmalarla İlişkin)

Ek Madde A1 – Soruşturma Tedbirleri

1. Daire, kendiliğinden veya taraflardan birinin talebi üzerine, davanın olaylarına açıklık getirebileceğini düşündüğü soruşturma tedbirlerini alabilir. Daire, diğer şeylerle birlikte, taraflardan yazılı delil sunmalarını isteyebilir; ifadelerinin veya beyanlarının Dairenin görevlerini yerine getirmesine yardımcı olacağını düşündüğü bir kişiyi tanık, bilirkişi veya başka sıfatla dinlemeye karar verebilir.
2. Daire ayrıca, istediği bir kişi veya kurumdan, olayla ilgili herhangi bir konuda, bir görüş belirtmesini veya yazılı bir rapor vermesini isteyebilir.
3. Daire, davanın kabul edilebilir olduğu beyanından sonra veya istisnai olarak kabul edilebilirlik kararından önce, üyelerinden birini veya birkaçını veya Mahkeme'nin diğer yargıçlarını, yerinde inceleme veya soruşturma yapmaları veya başka bir biçimde delil toplamaları için görevlendirebilir. Daire uygun gördüğü takdirde ayrıca, bu heyete yardımcı olması için herhangi bir kişi veya kurum atayabilir.
4. Bir heyet tarafından soruşturma tedbirleriyle ilgili bu Kısım hükümleri, gerekli değişikliklerle birlikte (mutatis mutandis), Dairenin bizzat yaptığı işlemlerde de uygulanır.
5. Bir Daire veya heyet soruşturmasının bir parçasını oluşturan işlemler, Daire Başkanı ve heyet başkanı aksine karar vermedikçe, gizli olarak yürütülür.
6. Daire Başkanı, uygun gördüğü takdirde, soruşturma işlemine katılması için üçüncü bir tarafı davet edebilir veya katılmasına izin verebilir. Başkan bu katılımın koşullarını belirler ve bu koşullara uyulmadığı takdirde katılımı kısıtlayabilir.

Ek Madde A2_– Soruşturma tedbirleri konusunda tarafların yükümlülükleri

1. Başvuran ve ilgili Sözleşmeci Taraf, soruşturma işlemlerinin yürütülmesinde Mahkeme'ye yardımcı olur.
2. Ülkesinde heyet tarafından yargılama işlemi yapılacak olan Sözleşmeci Taraf, yargılamanın düzgün bir şekilde yapılması için heyete gerekli kolaylıkları sağlar ve işbirliği yapar. Bu işbirliği ve kolaylıklar arasında, heyet, başvuran ve bütün tanık ve bilirkişiler ile heyet tarafından dinlenebilecek diğer kişilerin ülke içinde serbestçe dolaşabilmeleri ve güvenliklerinin yeterli ölçüde ve tam olarak sağlanması yer alır. Bir kişi veya kuruluşun heyete verdiği bir ifade veya sağladığı yardım hususunda herhangi bir olumsuz sonuçla karşılaşmaması için gerekli tedbirleri almak, ilgili Sözleşmeci Tarafın sorumluluğundadır.

Ek Madde A3_– Heyet karşısına çıkmama

Heyetin karşısına çıkması gereken bir taraf veya diğer kişinin bunu yapmaması halinde, heyet, yargılamaya devam etmenin adaletin usulüne göre uygulanmasıyla bağdaşabilir olduğuna kanaat getirilmesi şartıyla, yargılamaya devam edebilir.

⁷² 7 Temmuz 2003 tarihinde Mahkeme tarafından eklenmiştir.

Ek Madde A4 – Heyet önünde yargılamanın yürütülmesi

1. Delegates, Sözleşme veya bu İçtüzük ile Daireye verilmiş olan yetkileri kullanırlar ve önlerindeki yargılamanın kontrolünü ellerinde tutarlar.
2. Heyet başkanı, heyet önünde yargılamaya başlanmadan önce, taraflarla veya onların temsilcileriyle bir hazırlık toplantısı yapılmasına karar verebilir.

Ek Madde A5 – Tanık, bilirkişi ve diğer kişilerin heyet önüne çağırılmaları

1. Heyet tarafından dinlenecek olan tanıklar, uzmanlar ve diğer kişiler, Yazı İşleri Müdürü tarafından davet edilirler.
2. Davette şunlar belirtilir:
 - a) davet ile bağlantılı olan dava;
 - b) tahkikatın, bilirkişi görüşünün ve Daire veya Daire Başkanı tarafından karar verilen diğer soruşturma tedbirinin konusu;
 - c) davet edilen kişiye ödenecek ücretle ilgili hükümler.
3. Taraflar, tanıkların, bilirkişilerin ve davet edilecek diğer kişilerin kimlikleri ve adresleri hakkında mümkün olduğunca yeterli bilgi verirler.
4. İçtüzüğün 37 § 2 maddesi doğrultusunda, kendi ülkesinde tanığın ikamet ettiği bir Sözleşmeci Taraf, Dairenin kendisine gönderdiği daveti tanığa tebliğ etmekle yükümlüdür. Tebligatın mümkün olmaması halinde, Sözleşmeci Taraf bunun sebeplerini yazılı olarak bildirir. Sözleşmeci Taraf, kendi otoritesi veya kontrolü altında bulunan davet edilmiş kişilerin katılımlarını sağlamak için gerekli tüm diğer tedbirleri alır.
5. Heyet başkanı, heyet önündeki yargılama işlemleri sırasında tanıkların, bilirkişilerin veya diğer kişilerin katılımlarını talep edebilir. Böyle bir talebin olması durumunda, ülkesinde yargılama işlemleri yapılan Sözleşmeci Taraf, katılımı kolaylaştırmak adına tüm makul adımları atar.
6. Sözleşmeci Tarafın talebi üzerine veya onun namına davet edilen bir tanığın, bilirkişinin veya diğer kişinin gelme masrafları, Daire tarafından aksine karar verilmediği takdirde, ilgili Tarafça karşılanır. Kendi ülkesinde heyet önünde yargılama işleminin yapılacağı Sözleşmeci Devlette tutuklu bulunan bir kişinin gelme masrafları, Daire aksine karar vermediği takdirde ilgili Tarafça karşılanır. Diğer bütün hallerde Daire, masrafların Avrupa Konseyi tarafından mı karşılanacağına, yoksa başvuranın mı veya kişinin gelmesini talep eden üçüncü tarafın mı üzerinde bırakılacağına karar verir. Her türlü durumda, bütün masrafların miktarı Daire Başkanı tarafından belirlenir.

Ek Madde A6 – Heyetin dinleyeceği tanıkların veya bilirkişilerin yeminleri

1. Bir tanığın kimliği tespit edildikten sonra ve ifadesi alınmadan önce, her bir tanık aşağıdaki şekilde yemin eder veya ant içer:

“Gerçeği, tüm gerçeği ve sadece gerçeği söyleyeceğime”, “şerefim ve vicdanım üzerine yemin ederim” veya “yemin ederim.”

Bu işlem zapta geçirilir.

2. Her bilirkişi, kimliği tespit edildikten sonra ve heyet için görevini yerine getirmeden önce, aşığıdaki şekilde yemin eder veya ant içer.

“Bir bilirkişi olarak görevimi şerefimle ve vicdanımla yerine getireceğime yemin ederim” veya “ant içerim”

Bu işlem zapta geçirilir.

Ek Madde A7 – Heyetin tanık, bilirkişi veya diğer kişileri dinlemesi

1. Herhangi bir delege, tarafların temsilcilerine, avukatlarına ve danışmanlarına, başvurana, tanıklara ve bilirkişilere ve heyet önüne çıkan herhangi bir diğer kişiye soru sorabilir.

2. Tanıklar, bilirkişiler ve heyet önüne çıkan diğer kişiler, heyet başkanının kontrolüne tabi olarak, tarafların temsilcileri, avukatları ve danışmanları tarafından sorgulanabilirler. Yöneltilen bir soruya itiraz edilmesi halinde, heyet başkanı karar verir.

3. İstisnai durumlar dışında, heyet başkanı rıza göstermedikçe, tanıklar, bilirkişiler ve heyet tarafından dinlenecek diğer kişiler, ifade vermeden önce duruşma salonuna alınmazlar.

4. Adaletin usulüne göre uygulanmasının gerektirmesi halinde, tanıkların, bilirkişilerin veya diğer kişilerin, tarafların yokluğunda dinlenmeleri için heyet başkanı özel düzenlemeler yapabilir.

5. Herhangi bir tanık veya bilirkişiye itiraz edilmesinden doğan bir uyuşmazlık halinde, heyet başkanı karar verir. Heyet, bir tanık veya bilirkişi niteliğine sahip olmayan bir kişiyi, bilgi edinmek amacıyla dinleyebilir.

Ek Madde A8 –Heyet önündeki yargılama tutanakları

1. Heyetin bir soruşturma tedbiriyle ilgili olarak Yazı İşleri Müdürü tarafından tutanak düzenlenir. Tutanakta şunlar yer alır:

a) heyetin oluşumu;

b) heyet önüne çıkanların, yani yer alan tarafların temsilcilerinin, avukatlarının ve danışmanlarının bir listesi;

c) her bir tanığın, bilirkişinin veya dinlenen diğer kişinin adı, soyadı, eşkali ve adresi;

d) verilen ifadenin, sorulan soruların ve verilen cevapların metni;

e) heyet önündeki yargılama işlemleri sırasında verilen veya heyet başkanı tarafından verilen herhangi bir kararın metni.

2. Tutanakların tamamı veya bir kısmı resmi olmayan bir dilde ise, Yazı İşleri Müdürü bunun resmi dillerden birine çevrilmesini sağlar.

3. Tutanakların bir kopyası, Yazı İşleri Müdürünün veya heyet başkanının kontrolü altında, düzeltmeler yapabilmeleri için, tarafların temsilcilerine gönderilir; ancak hiçbir koşulda bu düzeltmeler, söylenen sözün anlamını etkileyemez. Yazı İşleri Müdürü, heyet başkanının talimatları doğrultusunda, bu amaç için bir süre tayin eder.

4. Tutanaklar, bu şekilde düzeltildikten sonra, heyet başkanı ve Yazı İşleri Müdürü tarafından imzalanır ve bundan sonra onaylı belgeler haline gelir.

Uygulama Yönergeleri

Geçici tedbir talepleri⁷³

(Mahkeme İçtüzüğü'nün 39. Maddesi)

Mahkeme İçtüzüğü'nün 39. maddesi mucibince, Mahkeme, ilgili Devleti bağlayan geçici tedbir kararları çıkarabilir. Geçici tedbir kararları sadece istisnai durumlarda uygulanır.

Mahkeme, geçici tedbir kararını, tüm ilgili bilgileri gözden geçirdikten sonra, tedbirin uygulanmadığı takdirde başvuranın ciddi ve geri dönüşü olmayan bir zarar riskiyle karşılaşacağını düşündüğü durumlarda, yalnızca bir Üye Devlet'e karşı çıkarır.

Mahkeme İçtüzüğü'nün 39. maddesi uyarınca geçici tedbir talebinde bulunan başvurular veya başvuruların avukatları⁷⁴, aşağıda belirtilen şartlara uymalıdır.

I. Taleplerin içermesi gereken bilgiler

Mahkeme'ye yapılan herhangi bir talepte gerekçe belirtilmelidir. Başvuran özellikle, şahsi korkularının temelini, risk iddialarının niteliğini ve ihlal edildiği iddia edilen Sözleşme hükümlerini detaylı bir şekilde belirtmelidir.

Yalnızca diğer belgelerdeki ifadelere veya yerel yargılamalara atıfta bulunmak yeterli değildir. Taleplere, tüm gerekli destekleyici belgeler, özellikle ilgili ulusal mahkeme kararları veya diğer kararlar ve başvuranın iddialarını belgeleyici nitelikte olan diğer belgeler eklenmelidir.

Mahkeme, geçici tedbir talebi eksik olan başvurularla irtibata geçmez ve karar vermek için gerekli olan bilgiyi içermeyen talepler karara sunulmaz.

Davanın Mahkeme önünde inceleme aşamasında olduğu durumlarda, Mahkeme'ye tahsis edilen başvuru numarası referans olarak verilmelidir.

Suçluların iadesi ve sınır dışı edilme durumlarında, gönderilmenin beklendiği tarih ve zaman, başvuranın adresi veya tutulma yeri ve başvuranın dava referans numarası hususundaki detaylar belirtilmelidir. Mahkeme, geçici tedbir talebini düşünürken aynı zamanda davanın kabul edilebilirliği hususunda bir karar almaya karar verebilir.

II. Faks veya mektup⁷⁵ yoluyla yapılacak talepler

İçtüzüğü'nün 39. maddesi uyarınca yapılacak geçici tedbir talepleri, faks ya da postayla yapılmalıdır. Mahkeme, e-posta yoluyla gönderilen talepler ile ilgilenmez. Talep, mümkün

⁷³ Mahkeme İçtüzüğü'nün 32. Maddesi doğrultusunda 5 Mart 2003 tarihinde Mahkeme Başkanı tarafından çıkarılmış ve 16 Ekim 2009 tarihinde ve 7 Temmuz 2011 tarihinde değiştirilmiş uygulama talimatı.

⁷⁴ İletişim bilgilerinin tam olarak belirtilmesi gerekir.

⁷⁵ Aciliyet derecesine göre ve mektup ile yapılan taleplerin normal posta ile gönderilmemesi gerektiği dikkate alınarak

olduğunca, Sözleşmeci Tarafların resmi dillerinden birinde yazılmış olmalıdır. Bütün talepler, mektubun önyüzüne kalın karakterlerle aşağıdaki ibareler yazılarak yapılmalıdır:

“Rule 39 - Urgent

İrtibat kurulacak kişi (adı ve iletişim bilgileri): ...

[Suçluların iadesi ve sınır dışı davalarında]

Gönderilme ve varış tarih ve saati: ...”

III. Doğru zamanda talepte bulunmak

Mahkeme ve Yazı İşleri Genel Müdürlüğü’ne, konuyu inceleyebilmesi için yeterince zaman tanımak üzere, geçici tedbir talepleri, nihai yerel karar alındıktan sonra mümkün olduğunca kısa sürede gönderilmelidir. Mahkeme, planlanmış gönderilme tarihinin bir iş günü öncesinde alınan gönderilme talepleriyle ilgilenmeyebilir⁷⁶.

Özellikle suçluların iadesi ve sınır dışı davalarında, kesin bir ulusal merci kararı yakınsa ve bu kararın derhal icrası tehlikesi varsa başvurular ve temsilcileri, geçici tedbir taleplerini, bu kararı beklemeden, tedbirlerin alınacağı tarihi net olarak belirterek ve talebin olumsuz olan kesinleşmiş ulusal karara tabi olduğunu ifade ederek, sunmalıdırlar.

IV. Askıya alma etkisi olan iç tedbirler

Mahkeme, yerel mahkemelerin temyiz mahkemesi değildir ve suçluların iadesi ve sınır dışı davalarındaki başvurular, geçici tedbir için Mahkeme’ye başvurmadan önce, gönderilmeyi askıya alabilecek iç yollarını denemelidirler. Askıya alma etkisi olan iç hukuk yollarına başvurulmasının, bir başvurana açık olması durumunda, Mahkeme gönderilmeyi önlemek için 39. maddeyi uygulamaz.

V. Başvurunun takip edilmesi

39. madde uyarınca geçici tedbir başvurusunda bulunan başvurular, Mahkeme Yazı İşleri’nden gelen yazıya cevap vermelidirler. Özellikle, tedbirin reddedilmesi halinde, başvurular, başvuruyu takip etmeyi isteyip istemedikleri hususunda Mahkeme’yi bilgilendirmelidirler. Tedbirin uygulanması halinde, başvurular, devam eden ulusal yargılamaların durumu hakkında Mahkeme’yi düzenli ve zamanlıca bilgilendirmelidirler. Bunun yapılmaması, davanın kayıttan düşmesine yol açabilir.

⁷⁶ Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü’nün kapalı olduğu resmi ve diğer tatillerin listesine Mahkeme’nin internet sitesinden ulaşılabilir: <http://www.echr.coe.int/ECHR/EN/Bottom/Contact/Holidays.htm>

Başvurunun Yapılması⁷⁷

(AİHS'nin 34. Maddesi uyarınca bireysel başvurular)

I. Genel

1. Sözleşme'nin 34. Maddesi uyarınca bir başvuru yazılı olarak yapılmalıdır. Hiçbir başvuru telefonla yapılamaz.

2. [Yapılacak] başvuru aşağıdaki adrese gönderilmelidir:

The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex.

3. Başvuru, İçtüzüğün 47 § 1 maddesinde belirtilen form⁷⁸ ile yapılmalıdır ve 47 § 1 (h) maddesinde belirtilen belgeler ve kararlarla sunulmalıdır.

Başvuranın, başvurusunu mektup ile yapması durumunda, bu mektup, Sözleşmenin 35 § 1 maddesinde yer alan altı ay kuralının işleyişini kesmek için, en azından özet olarak başvurunun konusunu içerecek şekilde düzenlenmelidir.

4. Başvurunun resmi form ya da İçtüzüğün 47. maddesinde belirtilen bütün bilgileri içeren bir ön-başvuru mektubu olarak sunulmaması halinde, başvurandan, usulüne uygun olarak doldurulacak başvuru formu istenebilir. Bu form, Yazı İşleri Müdürlüğü'nün başvurana formu doldurması ve geri göndermesini için gönderdiği mektubun tarihinden itibaren sekiz hafta içinde gönderilmelidir.

Bu süre sınırına uyulmaması başvurunun sunulma tarihine etki edecektir ve dolayısıyla aynı zamanda Sözleşme'nin 35 § 1. maddesinde belirtilen altı aylık süre kuralına başvuranın uyma durumu etkilenebilecektir.

5. Başvuranlar, başvurularını faks⁷⁹ yoluyla yapabilirler. Ancak, imzalanmış orijinal belgeyi, yukarıda 4. fıkrada belirtilen Yazı İşleri Müdürlüğü mektubunun tarihinden itibaren sekiz hafta içerisinde posta yoluyla göndermelidirler.

6. Başvuruya ilişkin formalitelerin gerçekleştirilmesini için verilen altı aylık süre içerisinde, başvuranın usule uygun bir şekilde doldurulmuş başvuru formunu göndermemesi halinde, dosya imha edilir.

⁷⁷ Mahkeme Başkanı tarafından 1 Kasım 2003 tarihinde Mahkeme İçtüzüğü'nün 32. maddesi doğrultusunda yayınlanmış ve 22 Eylül 2008 ve 24 Haziran 2009 tarihlerinde değiştirilmiş uygulama yönergesi. Bu uygulama yönergesi 45. ve 47. maddeleri tamamlar.

⁷⁸ Söz konusu form Mahkeme'nin internet sitesinden indirilebilir (www.echr.coe.int).

⁷⁹ Faks no. +33 (0)3 88 41 27 30; diğer faks numaralarına Mahkeme'nin internet sitesinden ulaşılabilir (www.echr.coe.int).

7. Dava konusuna ilişkin ilk gönderinin alınması üzerine, Yazı İşleri Müdürlüğü, bundan sonraki bütün yazışmalarda kullanılması gereken bir [başvuru numarası] vererek bir dosya açar. Başvuranlar bu konuda mektupla bilgilendirilirler. Ayrıca kendilerinden ek bilgi ve belge istenebilir.

8. (a) Başvuran, Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü ile yazışırken hızlı olmalıdır.

(b) Cevabın gecikmesi veya cevap vermeme, başvuranın artık başvurusuyla ilgilenmediğinin işareti olarak değerlendirilebilir.

9. Yazı İşleri Müdürlüğü'nün talebi üzerine ek bilgi veya belge (bkz. 7. fıkra) sağlamamak, başvurunun Mahkeme tarafından incelenmemesi veya kabul edilemez bulunması veya kayıttan düşmesiyle sonuçlanabilir.

II. Biçim ve İçerik

10. Bir başvuru okunaklı yazılmalı ve tercihen daktilo edilmiş olmalıdır.

11. İstisnai olarak, bir başvurunun on sayfayı geçmesi halinde (ekinde listelenen belgeler hariç), başvuran dosyaya ayrıca kısa bir özet eklemelidir.

12. Başvuranlar, başvuruyu destekleyici belgeler göndereceklerse, orijinal örneklerini göndermemelidirler. Belgeler, tarihe göre sıralı olarak listelenmeli, ardışık olarak numaralandırılmalı ve kısa açıklamaları verilmelidir (örn., mektup, mahkeme kararı, son karar, başvuru, vs.).

13. Mahkeme önünde bekleyen başvurusu bulunan bir başvuran, başvuru numarasını belirterek bu durumdan Yazı İşleri Müdürlüğü'nü haberdar etmelidir.

14. (a) Başvuran kimliğinin açıklanmasını istemiyorsa, dilekçesinde İçtüzüğü'nün 47 § 3 maddesi uyarınca gerekçesini belirtmelidir.

(b) Başvuran ayrıca, Daire Başkanı tarafından gizlilik izni verildiğinde, isminin baş harfleri ile mi yoksa tek bir harfle mi (örn. "X", "Y", "Z", vs.) anılmak istediğini belirtmelidir.

Dilekçeler⁸⁰

Dilekçelerin verilmesi

Genel

1. Bir dilekçe, 38. madde doğrultusunda tespit edilen süre içerisinde ve aynı maddenin 2. fıkrasında belirtilen şekilde Yazı İşleri Müdürlüğü'ne verilmek zorundadır.
2. Bir dilekçe veya başka bir belgenin Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü'ne teslim edildiği tarih, alındı mührüyle belgenin üzerinde belirtilir.
3. Güvenli elektronik yazışma sistemiyle ulaştırılan dilekçeler ve belgeler hariç, tüm diğer dilekçeler ve ekli belgeler, posta yoluyla üç nüsha veya faks⁸¹ yoluyla 1 nüsha olmak üzere Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü'ne gönderilmelidir.
4. Elektronik posta ile gönderilen dilekçe veya diğer belgeler kabul edilmez.
5. Gizli belgeler taahhütlü posta ile gönderilmelidir.
6. Daire Başkanı aksine karar vermedikçe, istenmeden verilen dilekçeler dava dosyasına konulmaz (bkz. Madde 38 § 1).

Faks yoluyla dilekçe gönderme

7. Bir taraf, dilekçeleri veya diğer belgeleri faks yoluyla Mahkeme'ye gönderebilir.
8. Bir dilekçeyi imzalayan kişinin kim olduğunun belirlenebilmesi için, adı faksın üzerine yazılmalıdır.

Güvenli elektronik yazışma

9. Mahkeme, bir Sözleşmeci Tarafın Hükümetine, güvenli bir sunucu aracılığıyla elektronik yolla dilekçe ve diğer belgeleri göndermesi için izin verebilir. Bu durumda, dilekçelere ilişkin uygulama yönergesi, güvenli elektronik göndermeye ilişkin uygulama yönergesiyle birlikte uygulanır.

II. Biçim ve İçerik

Biçim

10. Bir dilekçede şunlar yer almalıdır:

(a) başvuru numarası ve dava adı;

⁸⁰ Mahkeme Başkanı tarafından 1 Kasım 2003 tarihinde Mahkeme İktüzüğü'nün 32. maddesi doğrultusunda yayınlanmış ve 22 Eylül 2008 tarihinde değiştirilmiş uygulama yönergesi.

⁸¹ Faks no. +33 (0)3 88 41 27 30; diğer faks numaralarına Mahkeme'nin internet sitesinden ulaşılabilir (www.echr.coe.int).

(b) içeriğin niteliğini belirten bir başlık (örn., kabul edilebilirlik [ve esas] üzerine görüşler; Hükümet'in/başvuranın kabul edilebilirlik [ve esas] üzerine görüşlerine cevap; esas bakımından görüşler; kabul edilebilirlik [ve esas] üzerine ek görüşler; bildiri vs.).

11. Bir dilekçe normal olarak:

(a) A4 kâğıda, kenarlarında en az 3,5 cm boşlukla yazılmalıdır;

(b) bilgisayarda yazılmış ve tamamen okunaklı olmalıdır, belge metni 12 punto ile dipnotlar 10 punto ile yazılmalıdır, satır aralığı 1,5 olmalıdır;

(c) tüm sayıları rakamla ifade edilmelidir;

(d) sayfaları ardışık olarak numaralandırılmalıdır;

(e) numaralandırılmış paragraflara ayrılmalıdır;

(f) Mahkeme'nin kararlarının ve son kararlarının biçimlerinde olduğu gibi bölümlere ve/veya başlıklara ayrılmalıdır ("Olaylar"/"İç hukuk [ve uygulanması]"/"Şikayetler"/"Hukuk"; sonraki bölüm "... hakkında ilk itiraz", "... maddesini ihlali iddiası", gibi başlıklar altında yazılmalıdır);

(g) Mahkemece sorulan bir soruya veya diğer tarafın itirazlarına ayrı bir başlık altında cevap vermelidir;

(h) dilekçede bahsedilen veya dilekçeye eklenen tüm belgelere veya kanıtlara referans vermelidir;

(i) posta yoluyla yapılan gönderilerde, dilekçe metni sayfanın sadece ön yüzünde bulunmalı ve ekleri (yapıştırmadan veya zımbalamadan) kolayca ayrılabilir şekilde bir araya getirilmelidir;

12. İstisnai olarak bir dilekçenin otuz sayfayı aşması halinde, yanında kısa bir özet verilmelidir.

13. Bir tarafın, dilekçenin yanında belge ve/veya başka şeyler sunması halinde, tüm kanıtlar ayrı bir ekte listelenmelidir.

İçerik

14. Tarafların, başvurunun iletilmesinden sonra gönderecekleri dilekçelerinde şunlar yer almalıdır:

(a) davanın olayları üzerine yapmak istedikleri yorumlar; ancak,

(i) bir tarafın, Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanan olaylar bildirisinde yer alan olaylara itirazının olmaması halinde taraf, görüşlerini bu anlama gelecek kısa bir ifadeyle sınırlı tutmalıdır.

(ii) bir tarafın, Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından belirtilen olaylara itiraz etmesi veya bunlara ilave yapmak istemesi halinde, görüşlerini bu belirli noktalarla sınırlı tutmalıdır;

(iii) bir tarafın, diğer tarafça sunulan olaylar veya olayların bir kısmına itiraz etmesi halinde, taraf, hangi olayları kabul ettiğini net bir şekilde belirtmelidir ve görüşlerini uyuşmazlık konusu olan noktalarla sınırlı tutmalıdır;

(b) hukuki itirazlar, ilk olarak kabul edilebilirlik konusunda, ikinci olarak davanın esası konusunda sunulmalıdır; ancak

(i) bir tarafa fiili veya kanuni bir konuya ilişkin belirli soruların sunulması halinde, taraf, 55. maddeye hâlel getirmeksizin itirazlarını bu sorularla sınırlı tutmalıdır;

(ii) bir dilekçede diğer tarafın itirazlarına cevap verilmesi halinde, bu belirli itirazlar zikredilerek yukarıdaki sıra düzeni içinde sunuş yapılmalıdır.

15. (a) Başvurunun kabul edilmesinden sonra, tarafların gönderecekleri dilekçelerde şunlar yer almalıdır:

(i) davanın olayları hakkında kabul edilebilirlik kararında ortaya konulan tarafın görüşünü teyit eden kısa bir beyan;

(ii) davanın esasına ilişkin hukuki itirazlar;

(iii) Mahkeme tarafından sunulan fiili veya kanuni bir konuya ilişkin belirli sorulara cevap.

(b) Aynı zamanda adil tazminat talebinde bulunan taraf, bunu adil tazminat taleplerinde bulunmaya ilişkin uygulama yönergelerinde belirtilen şekilde yapmalıdır.

16. Dostane çözüm sürecinin gizliliği açısından (bkz. Sözleşme'nin 39 § 2 maddesi ve İçtüzüğü'nün 62 § 2 maddesi), bir dostane çözüm çerçevesinde sunulan bütün görüşler ve dokümanlar, dilekçeden ayrı olarak sunulmalıdır.

17. İhtilafli yargılama sırasında verilen dilekçelerde, dostane çözümle bağlantılı olarak sunulan herhangi bir teklife, kabule veya başka bir beyana gönderme yapılamaz.

III. Süreler

Genel

18. Dilekçelerin ve ekli belge veya kanıtların Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü'ne zamanında ulaşmasını sağlamak taraflar sorumludur.

Sürenin uzatılması

19. İçtüzüğü'nün 38. maddesine göre verilen süre, tarafın talebi üzerine uzatılabilir.

20. Bir dilekçe sunulması için verilen sürenin uzatılmasını isteyen bir taraf, bu tür bir uzatılmayı gerektiren koşulları saptar saptamaz ve her halükarda, verilen süre sona ermeden talepte bulunmalıdır. Bu taraf, gecikmenin gerekçelerini belirtmelidir.

21. Uzatılmanın kabul edilmesi halinde, bu süre, talepte bulunmayanlar da dahil olmak üzere ilgili süreye tabi olan tüm taraflara verilir.

IV. Dilekçeler için öngörülen şartlara uyulmaması

22. Bir dilekçenin, bu uygulama yönergesinin 8-15 paragraflarında belirtilen şartlara uygun şekilde verilmemesi halinde, Daire Başkanı ilgili taraftan dilekçesini bu şartlara uygun şekilde yeniden sunmasını isteyebilir.

Yukarıda sıralanan şartların yerine getirilmemesi, dilekçenin usulüne göre verilmediğinin kabul edilmesi (bkz. İÇTüzük md 38§1) sonucunu doğurabilir. (bkz. madde 38 § 1).

Adil Tazmin Talepleri⁸²

I. Giriş

1. Adil tazmin hükmü; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi veya Protokolleri tarafından güvence altına alınan bir hakkın ihlalinin söz konusu olduğunu tespit etmesinin doğurduğu doğrudan bir sonuç değildir. Sözleşme'nin 41. maddesinin lafzına göre, Mahkeme'nin sadece iç hukukta bütünüyle bir zarar giderimine olanak bulunmadığında ve hatta sadece "gerektiği takdirde" («*if necessary*»; *Fransızca metinde «s'il y a lieu*») adil karşılığa hükmedeceğini öngörmektedir.

2. Ayrıca, Mahkeme böylesi bir tazmine sadece olayın şartları içinde "adil" (Fransızca metinde *equitable*) olduğunu düşündüğü zaman hükmedecektir. Sonuç olarak, her olayın özel şartlarına bakılacaktır. Mahkeme, iddia edilen zararın bazı hususları açısından herhangi bir maddi tazminata gerek olmaksızın, tespit edilen ihlalin kendisinin yeterli adil tazmin teşkil ettiğine karar verebilir. Ayrıca, fiilen uğranılan zarardan ya da gerçekten katlanılan ücret ve masraflardan daha az bir miktara hükmedilmesini ve hatta hiç bir tutara hükmedilmemesini hakkaniyete uygun bulabilir. Eğer şikayet edilen durum, zarar miktarı veya masraf düzeyi başvuranın kendi hatasından kaynaklanıyorsa, bu durum geçerli olabilir. Hükmedeceği miktarı belirlerken Mahkeme, ihlalden zarar gören taraf olarak başvuranın ve kamu yararından sorumlu olarak Sözleşmeci Taraf'ın durumlarını göz önüne alabilir. Son olarak Mahkeme, yerel ekonomik koşulları dikkate alır.

3. Mahkeme 41. madde çerçevesinde hükümde bulunurken, iç hukuktaki standartları rehber olarak kullanmaya karar verebilir. Ancak, asla bu standartlara bağlı değildir.

4. Davacılar, Sözleşme ve Mahkeme İç tüzüğünden doğan usule ve esasa ilişkin koşullara uygunluğun, adil tazmin kararına hükmedilmesinin şartı olduğu konusunda uyarılırlar.

II. Adil tazmin taleplerinin sunulması: usuli gereklilikler

5. Adil tazmin taleplerinin sunulması için süre sınırları ve diğer usule ilişkin gereklilikler, Mahkeme İçtüzüğü'nün 60. maddesinin ilgili bölümünde belirlenir:

"1. Mahkeme'nin, başvuranın Sözleşme'de yer alan haklarının ihlal edildiğini tespit etmesi halinde, Sözleşme'nin 41. Maddesi uyarınca adil tazmin talep eden başvuran, bu yönde özel bir talepte bulunmalıdır.

2. Başvuran, Daire Başkanı aksine karar vermedikçe, başvuranın esas bakımından görüşlerini sunması için verilen zaman süresi içerisinde, destekleyici belgelerle birlikte bütün taleplerini başlıklar altında ayrıntılı olarak sunmak zorundadır.

3. Başvuranın yukarıdaki fıkralardaki şartlara uymaması halinde, Daire, talepleri bütünüyle veya kısmen reddedebilir.

..."

⁸² Mahkeme Başkanı tarafından Mahkeme İçtüzüğü'nün 32. maddesi uyarınca 28 Mart 2007 tarihinde yayınlanan uygulama yönergesi.

Bu nedenle Mahkeme, belirli taleplerin uygun belge kanıtlarıyla desteklenerek yapılmış olmasını ister, aksi takdirde tazminata hükmetmeyebilir. Mahkeme aynı zamanda başvuru formunda belirtilmiş, ancak yargılamanın uygun aşamasında yeniden sunulmamış veya süresinde yapılmamış talepleri reddedecektir.

III. Adil tazmin taleplerinin sunulması: esasa ilişkin gereklilikler

6. Adil tazmin, Sözleşme'nin 41. maddesi uyarınca şu hususlara ilişkin olabilir:

(a) maddi zarar

(b) manevi zarar

(c) ücret ve masraflar.

1. Genel anlamda zarar

7. Talep edilen tazminat ve iddia edilen ihlal arasında açık bir illiyet bağı kurulmalıdır. Mahkeme iddia edilen ihlal ve zarar arasında yalnızca zayıf bir bağlantıyla veya ne olmuş olabileceğine dair dayanaksız tahmin ile ikna olmayacaktır.

8. Zararın, tespit edilen ihlalin bir sonucu olması şartıyla, zararın tazminine hükmedilebilir. Sözleşme'yi ihlal ettiği tespit edilmemiş olaylar veya durumların neden olduğu zararlar veya yargılamanın erken bir aşamasında kabul edilemez olduğu beyan edilen şikayetlere ilişkin zararlar için adil tazmine hükmedilemez.

9. Mahkeme'nin zarar hususundaki hükmünün amacı, başvuranın ihlalin kötü sonuçlarına ilişkin zararını gidermektir. Sorumlu Sözleşmeci Taraf'ı cezalandırmak gibi bir niyet yoktur. Bu yüzden Mahkeme, şimdiye kadar, "cezalandırıcı", "ağırlaştırıcı" veya "ibretlik" olarak gördüğü tazminat taleplerini kabul etmeyi uygun görmemiştir.

2. Maddi zarar

10. Maddi zarara ilişkin ilke şudur: başvuran mümkün olduğunca, tespit edilen ihlalin gerçekleşmemesi durumunda içinde bulunacağı duruma, diğer deyişle *eski hale iade* (*restitutio in integrum*) durumuna getirilmelidir. Bu, hem gerçekte uğranılan kaybı (*damnum emergens / fiili zarar*) hem de gerçekleşmesi beklenen kazanç azalmalarını veya kayıplarını (*lucrum cessans / kaçırılan kazanç, kar mahrumiyeti*) kapsar.

11. Maddi zararın, iddia edilen ihlal ya da ihlallerden kaynaklandığını göstermek başvurana düşer. Başvuran mümkün olduğunca, sadece zararın varlığını değil, zararın miktarını ya da değerini de kanıtlayacak ilgili belgeler sunmalıdır.

12. Normal olarak Mahkeme'nin hükmettiği miktar, hesaplanan zararın tamamını yansıtacaktır. Ancak, gerçek zarar kesin bir şekilde hesaplanamazsa, Mahkeme önündeki olaylar temelinde bir tahminde bulunacaktır. Yukarıda 2. fıkrada işaret edildiği gibi, Mahkeme'nin hakkaniyet temelinde belirlenen kayıp miktarının tamamından daha az bir tazminata hükmetmesi de mümkündür.

3. Manevi zarar

13. Mahkeme'nin manevi zarara ilişkin hükmü, ruhsal veya fiziksel acılar gibi maddi olmayan zararlar için parasal karşılık sağlanmasını amaçlar.

14. Manevi zarar, niteliği gereği, kesin olarak hesaplanmaya elverişli değildir. Eğer böyle bir zararın varlığı tespit edilmiş ve Mahkeme de bir para ödenmesinin gerekli olduğuna kanaat getirmiş ise, kendi içtihatlarında ortaya koyduğu standartları dikkate alarak hakkaniyet temelinde bir değerlendirme yapacaktır.

15. Manevi zararlarının tazmin edilmesini isteyen başvurular, kendilerince hakkaniyetli olduğunu düşündükleri bir meblağı belirtmeye davet edilirler. Birden fazla ihlalin mağduru olduklarını düşünen başvurular, iddia edilen bütün ihlalleri kapsayacak tek bir toplam miktar ya da her bir ihlal için ayrı bir miktar talep edebilirler.

4. Ücretler ve masraflar

16. Mahkeme, başvuranın ihlalin meydana gelmesini önlemek veya meydana gelmiş ihlalin giderilmesini sağlamak için önce iç hukukta ve sonra da Mahkeme önündeki yargılama sırasında ödediği ücretlerin ve masrafların başvurana geri ödenmesine karar verebilir. Bu ücretler ve masraflar, tipik olarak avukatlık ücretlerini, mahkeme harçlarını ve benzerlerini kapsayacaktır. Özellikle Mahkeme önündeki bir duruşmaya katılma nedeniyle yapılan seyahat ve harcırah masrafları da buna dâhildir.

17. Mahkeme tespit edilen ihlallerle bağlantılı olduğu sürece, ücret ve masraf taleplerini kabul edecektir. Taleplerin, ihlalin tespit edilmesine yol açmamış ya da kabul edilemez bulunmuş şikâyetlere ilişkin olması durumunda, bunları reddedecektir. Bu şekilde olduğu durumda, başvurular belirli şikâyetler için ayrı kalemler altında talepte bulunmak isteyebilirler.

18. Ücretler ve masraflar gerçekten yapılmış olmalıdır. Diğer deyişle başvuran, kanuna ya da sözleşmeye dayanan bir yükümlülük uyarınca bunları ödemiş veya ödeme taahhüdünde bulunmuş olmalıdır. İç hukuk mercileri ya da Avrupa Konseyi tarafından hukuki yardım olarak yapılmış ya da yapılacak bir ödeme hükmedilen miktardan düşülecektir.

19. Ücretler ve masraflar, gerekli olduğu için ödenmiş olmalıdır. Yani bunların, ihlali önlemek ya da ihlalden dolayı giderim elde etmek yapılması kaçınılmaz hale gelmiş olmalıdır.

20. Miktar bakımından makul olmalıdırlar. Mahkeme bunların aşırı olduğunu tespit ederse, kendi değerlendirmesine göre makul gördüğü bir miktara hükmedecektir.

21. Mahkeme, ayrıntılı fatura ve makbuz şeklinde kanıt istemektedir. Bu kanıtlar, Mahkeme'nin yukarıdaki koşullara ne dereceye kadar uyulduğunu belirlemesine olanak verecek şekilde yeterince ayrıntılı olmalıdır.

5. Ödeme bilgileri

22. Başvurular ödenmesini istedikleri miktara ilişkin bir banka hesabı bildirmeye davet edilirler. Başvurular belirli bir miktarın, örneğin hükmedilecek ücretler ve masrafların ayrı olarak, yani doğrudan temsilcilerinin banka hesabına yatırılmasını isterlerse, bunu da bildirmelidirler.

IV. Mahkeme'nin hükmettiği ödeme şekli

23. Mahkemenin tazminatla hükmetmesi durumunda, bu tazminat tespit edilen ihlalin mağdur ya da mağdurlarına davalı Sözleşmeci Tarafça bir miktar para ödenmesi şeklinde olacaktır. Mahkeme yalnızca çok nadir durumlarda, mevcut ihlale son verilmesi ya da ihlalin giderilmesi için talimat vermeye karar verir. Ancak Mahkeme, kararın icrası için rehberlik yapma önerisinde bulunmaya da karar verebilir (Sözleşme'nin 46. maddesi).

24. Sözleşme'nin 41. maddesi uyarınca herhangi bir parasal tazminat, başvuranın talebinde belirttiği kurdan bağımsız olarak Euro (EUR, €) kurundan olacaktır. Başvuranın Euro'dan başka bir kurda ödeme kabul etmesi durumunda, Mahkeme ödeme tarihindeki kambiyo kuru üzerinden diğer kura çevrilerek miktarın ödenmesini emredecektir. Başvuranlar taleplerini belirtirken, uygun olması durumunda, ödenmesini istedikleri miktarın farklı bir para biriminden Euro'ya çevrilmesi ya da tersini istemenin etkileri ışığında, bu yolun yaratacağı sonuçları düşünmelidirler.

25. Mahkeme, ödenmesi gerekebilecek miktar için resen bir süre sınırı belirleyecektir. Normal olarak bu süre kararın kesinleştiği ve bağlayıcı hale geldiği tarihten itibaren üç ay olacaktır. Mahkeme ayrıca belirlenen sürenin aşılması halinde, normal olarak ödeme dönemi için, Avrupa Merkez Bankası'nın belirlediği en düşük faiz oranına 3 puan eklenerek belirlenen miktara eşit bir basit faizin, gecikme faizi olarak ödenmesine hükmedecektir.

Güvenli Elektronik Yazışma⁸³

I. Uygulamamın kapsamı

1. Mahkeme'nin güvenli elektronik yazışma sistemini seçen Sözleşmeci Tarafların Hükümetleri, aşağıda gösterilen istisnalar saklı kalmak üzere, Mahkeme ile bütün yazılı iletilerini bu amaçla kurulmuş güvenli internet sitesinden yükleyerek gönderir ve bu siteden Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından yüklenerek gönderilen yazılı belgeleri kabul eder:

a) Mahkeme İctüzüğünün 39. maddesi uyarınca yapılmış geçici tedbir talepleriyle ilgili bütün yazılı iletiler güvenli site ve faks aracılığıyla her iki araç aynı zamanda kullanılarak gönderilir;

b) Planlar, el kitapları gibi elektronik formatta kapsamlı bir şekilde görüntülenemeyen ekler posta yoluyla gönderilebilir;

c) Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü bir belgenin ya da eklentinin posta yoluyla sunulmasını isteyebilir.

2. Eğer Hükümet bir belgeyi posta ya da faks yoluyla göndermişse, mümkün olan en kısa sürede, posta ya da faks yoluyla gönderilen belgenin içeriğini, gönderilme tarihi ve elektronik olarak göndermenin neden mümkün olmadığını gerekçelerini açıklayan elektronik bir bildirim gönderir.

II. Teknik gereklilikler

3. Hükümet, gerekli teknik ekipmana sahip olmak ve Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından gönderilen kullanıcı el kitabına uymak durumundadır.

III. Biçim ve adlandırma kuralları

4. Elektronik olarak gönderilen bir belge PDF formatında, tercihen arama yapılabilir PDF formatında, gönderilecektir.

5. İmzalanmamış mektup ve dilekçeler kabul edilmez. Elektronik olarak gönderilmiş imzalı belgeler özgün kâğıt örnek üzerinden taranarak üretilir. Hükümet, özgün kâğıt örneğini dosyasında saklar.

⁸³ Mahkeme Başkanı tarafından Mahkeme İctüzüğünün 32. maddesi uyarınca 22 Eylül 2008 tarihinde yayınlanan uygulama yönergesi.

6. Elektronik olarak gönderilmiş bir belge, başvuru numarası, Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğü tarafından Latin harfleriyle yazıldığı şekilde başvuranın ismini müteakip belgenin içeriğini gösterir bir belirlemeyi içerecek şekilde adlandırılır⁸⁴.

IV. Süre sınıırına ilişkin tarih

7. Hükümetin belgeyi güvenli internet sitesine başarılı bir şekilde yüklediği tarih, İctüzüğün 38 § 2 maddesi bakımından sevk tarihi ya da 73 § 1 maddesi bakımından gönderilme tarihi olarak kabul edilir.

8. Yapılan yazışmaları izlemeyi kolaylaştırmak amacıyla, gece yarısından hemen önce güvenli sunucu, son yirmi dört saat içinde elektronik olarak gönderilen belgeleri listeleyen bir elektronik posta mesajı oluşturur.

V. Bir belgenin farklı versiyonları

9. Güvenli elektronik site, yüklenmiş bir belgenin dönüştürülmesine, değiştirilmesine ya da silinmesine izin vermez. Eğer yükledikleri bir belgenin değiştirilmesi ihtiyacı doğarsa, Hükümet, farklı adla yeni bir belge (örneğin belge adına “değiştirilmiş” sözcüğünü ekleyerek) açar. Bu olanak ancak gerçekten gerekli olduğunda kullanılmalı ve küçük hataların düzeltilmesinde buna başvurulmamalıdır.

10. Hükümet'in aynı belgenin birden fazla versiyonunu göndermesi durumunda, sadece süresinde gönderilen belge dikkate alınır. Birden fazla versiyon süresinde gönderildiğinde, Daire Başkanı aksine karar vermediği takdirde, sonuncu versiyon dikkate alınır.

⁸⁴ Örneğin, 65051/01 Karagyzov Observ Adm Merits.

Gizlilik Talebi⁸⁵

(Mahkeme İctüzüğünün 33 ve 47. maddeleri)

Genel ilkeler

Taraflara, Mahkeme İctüzüğünün 33. ya da 47. maddeleri uyarınca getirilen bir istisna olmadıkça, Mahkeme önündeki yargılamaların belgelerinin aleni olduğu hatırlatılır. Bu nedenle, yazılı ya da sözlü yargılamalar sırasındaki bir başvuruyla ilgili olan, başvuran veya üçüncü şahıslar hakkındaki bilgiler de dâhil olmak üzere, bütün bilgiler halkın erişimine açıktır.

Taraflar ayrıca, olaylar bildirisi, Mahkeme'nin karar ve son kararlarının genellikle Mahkeme'nin internet sitesi HUDOC⁸⁶ ta yayımlandığının da farkında olmalıdır (78. madde).

Bekleyen davalardaki talepler

Herhangi bir gizlilik talebi, başvuru formu doldurulurken ya da bundan hemen sonra yapılmalıdır. Her iki durumda da başvuran talebinin gerekçelerini belirtmeli, yayınlamanın kendisini üzerindeki etkilerini bildirmelidir.

Geriye yürür talepler

Eğer bir başvuran, 1 Ocak 2010'dan önce HUDOC'ta yayınlanmış bir dava ya da davalara ilişkin gizlilik talep ediyorsa, Mahkeme Yazı İşleri Müdürlüğüne talebin gerekçelerini ve bu durumun kendisi üzerindeki olası etkilerini açıklayan bir mektup göndermelidir. Başvuran ayrıca, dava Mahkeme önünde beklerken neden gizlilik talebinde bulunmadığını da açıklamalıdır.

Başkan talep hakkında karar verirken, başvuranın açıklamalarını, verilmiş olan karar ya da son kararın aleniyet düzeyini ve talebin karşılanmasının uygun ya da icrası mümkün olup olmadığını göz önüne alır.

Başkan talebi kabul ederse, aynı zamanda başvurunu teşhis edilmekten korumak amacıyla atılacak en uygun adımlar konusunda da karar verir. Örneğin; karar ya da son karar, *diğerlerinin yanında*, Mahkeme'nin internet sitesinden kaldırılabilir ya da yayınlanmış olan belgedeki kişisel veriler silinebilir.

⁸⁵ Mahkeme Başkanı tarafından Mahkeme İctüzüğünün 32. maddesi uyarınca 14 Ocak 2010 tarihinde yayınlanan uygulama yönergesi.

⁸⁶ www.echr.coe.int/echr/en/hudoc

Diğer tedbirler

7. Özel hayata saygının garanti altına alınması amacıyla Başkan; Mahkeme tarafından yayınlanmış herhangi bir belgeyle ilgili olarak zorunlu ya da makbul olduğunu düşündüğü başka bir tedbir de alabilir.